

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

**Aktuální problémy ukládání a výkonu trestu domácího vězení
v Českých Budějovicích**

bakalářská práce

Autor práce: Petr Vojtíšek
Studijní program: Sociální politika a sociální práce
Obor: Sociální práce ve veřejné správě

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála

Datum odevzdání práce: 2. 5. 2013

Abstrakt

Bakalářská práce na téma Aktuální problémy ukládání a výkonu trestu domácího vězení v Českých Budějovicích se zabývá, jak již z názvu vyplývá, problematikou trestu domácího vězení. Tento institut je účinný od 1. 1. 2010. Rozšiřuje škálu trestů, které je možné ukládat dospělým za spáchané přečiny a stejně tak i mladistvým za spáchaná provinění. Podmínkou jeho uložení je písemný slib pachatele, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese. Díky tomuto druhu trestu by měly zůstat zachovány rodinné, ekonomické i ostatní vazby pachatele, neboť tento trest by neměl omezovat odsouzeného v jeho zaměstnání nebo povolání. V neposlední řadě by mohl ušetřit také stát náklady na provoz.

Cílem předkládané práce bylo provést výzkumnou sondu do problematiky domácího vězení. Součástí bylo zjištění, jaké problémy doprovázejí ukládání a výkon trestu domácího vězení v Českých Budějovicích a jak případně zjištěné problémy řešit.

Pro splnění stanoveného cíle této práce byly definovány dvě následující výzkumné otázky. První otázka je zaměřena na problémy doprovázející ukládání a výkon trestu domácího vězení v Českých Budějovicích. Na zjištěné problémy následně navazuje, jaká řešení zjištěných problémů navrhují zainteresovaní odborníci?

Výzkum byl proveden formou kvalitativního výzkumu. Ke sběru dat byla použita metoda dotazování, technika strukturovaného rozhovoru. Šetření bylo provedeno s deseti respondenty, kteří jsou nějakým způsobem zainteresovaní do problematiky domácího vězení v Českých Budějovicích. Jednalo se především o soudce okresního a krajského soudu, pracovníky Probační a mediační služby České republiky a o vyššího soudního úředníka. Součástí rozhovoru bylo šest předem připravených otázek, na které jednotliví respondenti odpovídali.

Výsledky výzkumu jsou uvedeny v samostatné kapitole a pro přehlednost seskupeny do tabulek. Co se týče výsledků k výzkumným otázkám, bylo šetřením zjištěno, že největší problém, se kterým se respondenti setkávají, je způsob kontroly. Většina respondentů nepovažuje namátkovou kontrolu probačním úředníkem za

dostatečnou a obávají se maření výkonu trestu. Dalším zjištěným problémem je bydlení pachatelů trestné činnosti. Před uložením trestu domácího vězení musí být zjištěny probačním úředníkem okolnosti, které mají vliv na uložení trestu. Právě bydlení je ze zkušeností respondentů mnohdy problematické. Nejčastější takoveto případy jsou, když vlastník nemovitosti, ve které má pachatel vykonávat výkon trestu, s tímto nesouhlasí. Příklad osoby bez domova je také ukazatel, který vykazuje nemožnost uložení trestu domácího vězení. Další zjištěný problém koresponduje také se způsobem kontroly. Jedná se o právní úpravu. Přesto, že v trestním řádu je uvedeno, že kontrolu výkonu trestu domácího vězení zajišťuje Probační a mediační služba ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému, elektronické monitorování doposud není v provozu.

Na zjištěné problémy navazuje v bakalářské práci efektivní řešení sloužící k odstranění nebo zmírnění zjištěných problémů. Z pochopitelných důvodů je nutná motivace pachatele a jeho vůle trest vykonat. Na problém právní úpravy existuje možnost reagovat změnou zákona. Zavedením jasných a zároveň dostupných prostředků. V případě způsobu kontroly by nepochybně prospělo zavedení elektronického monitorovacího zařízení. Toto řešení doporučují jednak účastníci výzkumu v rámci této bakalářské práce i odborníci zabývající se problematikou trestu domácího vězení v odborné literatuře.

Vybízí se i možnost ukládání trestu domácího vězení v určitých případech místo vazby. Již zkušenosti ze zahraničí poukazují, že vazba formou domácího vězení nemusí být špatná volba. Vzhledem k tomu, že vazba je podle mnohých přísnější než samotný trest odnětí svobody, mohlo by domácí vězení v odůvodněných případech pomoci zajistit období před pravomocným rozhodnutím.

Předpokládám, že předkládaná práce přiblíží institut trestu domácího vězení, seznámí čtenáře s jak pozitivními tak hlavně negativními stránkami daného institutu a nabídne možná řešení, jak problémy efektivně vyřešit.

Dalším předpokladem je možnost sloužit jako studijní materiál pro rozšíření povědomí a obzoru o trestu domácího vězení i jako zpětná vazba pro zainteresované osoby.

Abstract

This Bachelor's Thesis on Actual Problems of Saving and Imprisonment of House Arrest in České Budějovice deals with the issues of home confinement. This institute has been active since 1.1.2010. It expands the scale of sentences which can be imposed on adults for committed offences and the same with minors. The condition of its imposition is a letter of assurance from the convict that he will stay within the residence of a given address during the determined period. Thanks to this type of sentence the family, economic and other relations of the convict will remain intact as this sentence shouldn't restrict the convict in his occupation or profession. Last but not least the government could also conserve service costs.

The goal of this thesis was to research the issues of home confinement. Another part was discovering the problems associated with the imposition and carrying out of home confinement in České Budějovice and finding out how to solve these problems.

To fulfill the goal of this thesis the two following questions had to be determined. The first question is aimed towards the problems accompanying the imposition and carrying out of home confinement in České Budějovice. Then it continues in finding solutions to the ascertained problems according to experts involved in this domain.

The research was done in the form of a qualitative survey. The data was collected by a method of inquiry, the technique of structured conversation. The inquiry was done with ten respondents who were in some way involved with the issues of home confinement in České Budějovice. It mostly regarded judges from district and regional courts, workers from the Probation and Mediation Service of the Czech Republic and a higher court official. Part of the conversation was six questions prepared in advance which the respondents then answered.

The results of the research are included in an individual chapter and in a chart for better orientation. When concerning the questions of the survey the biggest problem which the respondents encountered looked to be the form of surveillance. Most of the respondents don't believe that random inspections done by the probation officer are

sufficient enough and are afraid of the obstruction of the sentence. Another problem is the housing of the convicts. Before the imposition of home confinement the conditions that may affect the imposition must be ascertained by the probation officer. Housing has been experienced to be very problematic by the respondents. The most common cases are when the owner of the residence does not agree with the sentence to be carried out. The case of a homeless person is another example when the sentence can't be carried out. Another problem deals with the form of surveillance. It is just a mere legal adjustment. Even though it is listed in the penal code that the inspections are carried out by the Probation and Mediation Service with the help of the electronic surveillance system operator, electronic surveillance hasn't yet been put into commission.

The thesis then deals with methods of how to effectively solve or reduce these problems. For understandable reasons the motivation of the convict and his will to carry out the sentence is necessary. It's able to respond to this problem with the legal adjustment by changing the law by introducing clear and accessible resources. In the case of the methods of surveillance it would be beneficial to establish an electronic surveillance system. This solution is backed by the respondents within the research survey and also by experts involved with home confinement in specialized literature.

There is also an option of imposition of home confinement in certain cases instead of prison. Experience from abroad shows that custody in the form of home confinement isn't a bad option. Considering the fact that custody is stricter than prison, home confinement could help secure the period before the legal decision.

I assume that this thesis will help describe the institute of home confinement and will introduce readers with the positive as well as the negative sides of this institute and will provide solutions how to effectively solve these problems. Another assumption is that it will serve as research material for the expansion of the general knowledge and awareness about home confinement as well as feedback for people that are interested.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2013

.....

Petr Vojtíšek

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Jaroslavu Hálovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD	9
1. SOUČASNÝ STAV	11
1.1 Legislativní podklad ukládání a výkonu trestu domácího vězení.....	11
1.2 Penologická problematika trestu domácího vězení.....	19
1.3 Řešení problematiky trestu domácího vězení v Evropské unii.....	25
2. CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	33
3. METODIKA.....	34
4. VÝSLEDKY	36
5. DISKUZE.....	44
6. ZÁVĚR.....	51
7. LITERATURA / INTERNETOVÉ ZDROJE.....	53
8. KLÍČOVÁ SLOVA	56
9. PŘÍLOHY.....	57

ÚVOD

Jako téma bakalářské práce jsem si vybral *Aktuální problémy ukládání a výkonu trestu domácího vězení v Českých Budějovicích*. Trest domácího vězení je jednou ze sankcí, kterou dnes nabízí český právní řád k použití v případě, že dojde k porušení zákona. Jde o aktuální téma, neboť s nárůstem trestné činnosti a novými formami kriminality dochází k přeplněnosti českých věznic. Také s ohledem na finanční možnosti státu se ukazuje jako nezbytné reagovat nikoli jen tradičními způsoby. Trest domácího vězení se zde z těchto a dalších důvodů jeví jako nadějná alternativa.

Toto téma jsem si vybral na základě svého zájmu o trestní problematiku. Při studiu odborné literatury a internetových zdrojů jsem zaregistroval různé pohledy jednak příznivců, na druhé straně též odpůrců trestu domácího vězení. Domnívám se, že na základě hlubšího prostudování problematiky dojde k ustálení mého názoru. Mám za to, že trest domácího vězení za určitých okolností může být vhodnou alternativou, když není nezbytně nutné použít trest odnětí svobody. Trest domácího vězení se jeví jako nejpřísnější právě po trestu odnětí svobody. Slouží jako určitý přechod mezi alternativními tresty a trestem odnětí svobody. Vzhledem k tomu, že institut trestu domácího vězení byl v České republice zaveden trestním zákoníkem účinným od roku 2010, stále se jedná o relativně nový druh trestu. Pokusím se čtenáři co nejvíce přiblížit podstatu a fungování daného institutu.

Hlavním cílem mé práce bude nastínit problémy doprovázející ukládání a vykonávání trestu domácího vězení, přičemž se z praktických důvodů soustředím na České Budějovice. V teoretické části se v první kapitole budu nejprve zabývat legislativním podkladem pojednávaného trestu. V další kapitole se zaměřím na penologickou problematiku a následně uskutečním exkurz do fungování tohoto institutu ve vybraných zemích Evropské unie. Přitom porovnáím, jak je tento trest chápán a řešen v zahraničí, kde již nějakou dobu funguje a zda zde plní svůj účel. V praktické části bakalářské práce se pokusím na základě kvalitativního výzkumu pomocí strukturovaných rozhovorů zmapovat aktuální problémy ukládání a výkonu trestu domácího vězení a poté nastínit jejich řešení či určitá východiska. Kvalitativní výzkum

provedu s pracovníky, kteří jsou nějakým způsobem zainteresováni do problematiky domácího vězení a dostávají se tudíž do takřka dennodenního kontaktu s osobami, kterým je na území Českých Budějovic tento trest ukládán. Jsou tak schopni prezentovat odborný názor a myšlenky jak případně řešit nedostatky či problematické stránky.

Práce chce přispět do diskuze, která je o problematice trestu domácího vězení vedena jak odbornou, tak i laickou veřejností. Má objasnit význam tohoto trestu i konkrétní problémy s ním související. Předpokládám, že nabídne náměty a východiska k řešení a že ji bude možno využít i jako vhodný doplňující materiál pro výuku penologie na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Legislativní podklad ukládání a výkonu trestu domácího vězení

Od 1. 1. 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nahradil zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Novým trestním zákoníkem byl zaveden mimo jiné též institut trestu domácího vězení. Trest domácího vězení má původ v zahraničí, v USA začal být používán již v osmdesátých letech dvacátého století. I v Evropě se můžeme setkat s různými podobami tohoto trestu, například ve Velké Británii, Francii, Belgii, Nizozemí (35).

Pojem „nový druh trestu“ není úplně přesný. Na našem území existovala modifikace tohoto trestu již v polovině 19. století v říšském zákoně č. 117/1852, který byl účinný až do roku 1950. Bylo možné jej uložit místo vězení, a to občanu, který byl bezúhonné pověsti a který by si v důsledku výkonu trestu ve vězení nemohl hledět svého úřadu, svého obchodu nebo svého výdělků. Dále se potrestaný zavázal, že se nevzdálí od svého domu. Někdy stačil slib, v jiném případě mu byla před dům postavena stráž. V případě nedodržení trestu musel odsouzený zbytek trestu vykonat ve veřejné věznicí (41). V dalších právních úpravách trestních zákoníků tento trest již absentoval.

V současné úpravě je jedním z hlavních účelů tohoto trestu požadavek na zachování pozitivních rodinných a pracovních vazeb odsouzeného, který není vystaven tak vysokému stupni stigmatizace jako osoba, která byla zařazena k výkonu trestu odnětí svobody v některé z věznic (12).

I ekonomické hledisko, vztahující se k výkonu takového trestu, hraje nemalou roli v trestním systému. Oproti nepodmíněnému trestu odnětí svobody lze ušetřit značnou část finančních prostředků a vzhledem k finanční situaci ve vězeňství by tak mohlo domácí vězení být přínosem. Tento trest, určitá forma alternativy k trestu odnětí svobody, je ukládán především osobám, které je sice třeba s přihlédnutím k povaze a

závažnosti trestného činu, osobě pachatele i možností jeho resocializace bezprostředně postihnout omezením osobní svobody, ale vzhledem k rodinným poměrům a osobním vlastnostem lze vůči nim užít menší intenzitu trestu (7).

Dalším účelem má být ulehčit situaci přeplněným věznicím. V posledních letech roste počet vězňů ve výkonu trestu značným tempem. Podle zprávy Vězeňské služby (34) se v České republice nachází celkem 36 věznic. V roce 2011 byly věznice naplněné na 116 % oficiální kapacity. K únoru 2013 je využitelnost věznic přes 73 %. Pokles lze ale přisoudit rozsáhlé prezidentské amnestii ze dne 1. 1. 2013.

Tento problém je nutno řešit a také se již řeší. Ať už výstavbou nových věznic nebo rozšířením stávajících, rovněž tak změnami v trestní politice, které vedou k méně intenzivnímu užívání věznic. Právě změnou v trestní politice je trest domácího vězení, který by mohl do značné míry nahradit trest odnětí svobody (6).

Samotný legislativní podklad pro trest domácího vězení lze nalézt v trestním zákoníku (39) v §60 a §61. Zaměřuje se na to, při jaké charakteristice pachatele lze trest domácího vězení uložit. Možnost je až na dvě léta pro pachatele přečinu, jestliže

- a) *„vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu, a*
- b) *pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost“*

S citovaným ustanovením souvisí nová kategorizace trestných činů, která je založena na bipartici – rozlišení na přečiny a zločiny, která vznikla v rámci nové úpravy. Podle nového trestního zákoníku jsou za přečiny označovány všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné činy, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí sazby do 5 let (§ 14 odst. 2 trestního zákoníku). Zásadní význam pro efektivní ukládání trestu domácího vězení má tzv. předběžné šetření před rozhodnutím soudu, během kterého probační pracovník zjistí postoj pachatele k jeho trestné činnosti, zmapuje jeho bydliště a další okolnosti související s výkonem trestu (4).

Soud může požádat středisko Probační a mediační služby České republiky, příslušné podle místa bydliště obviněného, o opatření písemného slibu. Ještě před písemným slibem musí být obviněnému vysvětlena podstata výkonu a kontroly trestu domácího vězení, způsob jeho součinnosti a s jakými omezeními musí obviněný a osoby žijící s ním ve společné domácnosti počítat (21).

V §60 odst. 2 trestního zákoníku se hovoří o vazbě domácího vězení na charakter přečinu. Samostatně existuje možnost uložení trestu domácího vězení v případě, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele není třeba ukládat jiný trest.

Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí, případně jeho části, ve stanoveném časovém období určeném soudem. Platí to v případě, že odsouzenému nebrání důležité důvody, zejména výkon povolání nebo zaměstnání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu. Zdravotnické zařízení má povinnost na základě vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit.

Časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, stanovuje soud. Zpravidla se jedná o pracovní dny, dny pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, dále k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho trest přiměřeně postihl na svobodě. Soud disponuje možností odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.

Soud má také možnost uložit pachateli na dobu výkonu tohoto trestu určitá přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život. Zpravidla je pachateli též ukládáno, aby podle svých sil odčinil majetkovou újmu nebo nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem.

V §48 odst. 4 trestního zákoníku jsou taxativně vyjmenovaná přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, které může soud uložit dle konkrétní situace. Odsouzený tak má zejména:

- Získat vhodnou pracovní kvalifikaci podrobením se výcviku
- Podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy
- Poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění
- Podrobit se vhodným programům psychologického poradenství
- Zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami
- Zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob
- Zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek
- Zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek
- Veřejně se osobně omluvit poškozenému, nebo
- Uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku

Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, pak v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů může soud uložit samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností též některá z výchovných opatření, která jsou uvedena v zákoně č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé (40).

Výchovná opatření mají za cíl usměrnit způsob života mladistvého a tím podpořit a zajistit jeho výchovu. Mezi tyto opatření patří:

- Dohled probačního úředníka
- Probační program
- Výchovná omezení
- Napomenutí s výstrahou
- Výchovné povinnosti

Konkrétní podoby a formy výchovných opatření jsou právně rovněž ošetřeny v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Soud při ukládání trestu domácího vězení mladistvému má k dispozici sazbu při horní hranici, která nesmí přesáhnout polovinu horní hranice stanovené v trestním zákoníku (43).

V §61 trestního zákoníku (40) je uvedeno, jak a jakým způsobem dochází k přeměně trestu v případě, že pachatel nedodrží stanovené podmínky:

„Jestliže se pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu domácího vězení vyhýbá nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu domácího vězení, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest domácího vězení nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody a rozhodnout zároveň o způsobu jeho výkonu; přitom každý i jen započatý jeden den nevykonaného trestu domácího vězení se počítá za jeden den odnětí svobody.“

Výkon trestu domácího vězení je upraven v trestním řádu v § 334 a násl. V okamžiku vykonatelnosti rozhodnutí, podle něhož se má trest domácího vězení vykonat, zašle předseda senátu odsouzenému nařízení výkonu tohoto trestu. Zároveň určí počátek a místo výkonu. Při počátku se zohledňují záležitosti, které si musí odsouzený obstarat. Místo výkonu je v obydlí odsouzeného v místě trvalého bydliště nebo v místě, kde se odsouzený zdržuje. Zohledňují se při tom jak osobní a rodinné poměry, tak i výdělkové poměry, jelikož soud musí přihlížet při nařízení místa výkonu trestu domácího vězení k místu zaměstnání odsouzeného i k možnostem dopravy do zaměstnání (9).

Kontrola probíhá formou namátkové kontroly probačním úředníkem ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému. Odsouzený je povinen za účelem kontroly umožnit vstup probačnímu úředníkovi do místa výkonu trestu. Namátkové kontroly probíhají formou osobních návštěv v místě výkonu trestu a to v době, ve které se má odsouzený v určeném obydlí na základě podmínek trestu zdržovat. Namátkové kontroly jsou doprovázeny konzultacemi odsouzeného na středisku Probační a mediační služby ČR, kam dochází, případně i dalšími způsoby tak, aby odsouzený vedl řádný život. Probační úředník kontroluje, zda odsouzený dodržuje

podmínky stanovené soudem. Jedná se zejména o zjištění, zda se ve stanovenou dobu odsouzený nachází na určeném místě, zda a jak řeší případnou náhradu škody z trestného činu a placení nákladů trestního řízení, rovněž tak náklady spojené s trestem. Probační pracovník současně pomáhá odsouzenému s řešením problémů formou poskytování odborného poradenství. Rodina odsouzeného a osoby sdílející s odsouzeným společné prostory jsou také v kontaktu s probačním úředníkem (28).

Tuto problematiku více rozpracuji ve třetí kapitole zaměřené na penologickou problematiku trestu domácího vězení.

Elektronické monitorování je pojem, který se vyvíjel současně s pokrokiem moderních technologií. Již na počátku osmdesátých let dvacátého století bylo v USA započato s elektronickým monitorováním. Tomu předcházela obyčejná hlasová kontrola odsouzeného prostřednictvím pevné telefonní linky. Tento způsob pochopitelně vyžadoval na straně kontrolujících osob dobrou znalost svých klientů, včetně hlasového projevu. To byl jeden z hlavních důvodů, proč se od tohoto způsobu kontroly již prakticky upustilo. V současné době se praktikují v zásadě dva způsoby elektronického monitorování - buď prostřednictvím elektronického náramku, který je spojený s řídicí jednotkou v bytě odsouzeného, nebo prostřednictvím vysílačky, která je umístěna na těle odsouzeného. Při první formě elektronického monitorování je na kotníku odsouzeného umístěn plastový pásek, jehož součástí je malé zařízení, které neustále vysílá signál směrem k řídicí jednotce umístěné v bytě odsouzeného. Ta zpracovává signál a v případě, že dojde k přerušení signálu, upozorní řídicí jednotka středisko, které automaticky vzniklou situaci vyhodnocuje. V okamžiku, kdy je odsouzený podle zákona nebo podmínek uvedených v rozsudku povinen se zdržovat na určeném místě, avšak spojení mezi řídicí jednotkou a náramkem není navázáno, řídicí jednotka to ihned signalizuje kontrolnímu středisku. Kontrolní středisko následně zjišťuje příčinu nepřítomnosti odsouzeného na určeném místě. Tato forma sledování se v praxi některých zemí osvědčila, na rozdíl od satelitního sledování (25).

V průběhu výkonu trestu domácího vězení má probační úředník neprodleně informovat soud o všech případech porušení podmínek výkonu trestu. Svá zjištění dokládá kopiemi záznamů o zjištěném případě porušení podmínek. Připojuje stanovisko

odsouzeného i záznam o prověření tvrzení odsouzeného o důvodech porušení podmínek výkonu trestu. Probační úředník zasílá soudu po výkonu trestu domácího vězení nebo po jeho části zprávu obsahující podklady pro rozhodnutí soudu o povinnosti odsouzeného k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení (20).

Na návrh odsouzeného, státního zástupce, probačního úředníka nebo i bez takového návrhu rozhoduje předseda senátu o změně místa výkonu trestu domácího vězení, doby, kdy se zde má odsouzený zdržovat, přiměřených omezení a přiměřených povinností stanovených odsouzenému, a to vždy z důležitých důvodů. V rámci takovéto změny nesmí dojít ke změně počtu hodin v týdnu, ve kterých se má odsouzený zdržovat ve svém obydlí, ani rozsahu přiměřených povinností a omezení. O změně trestu domácího vězení rozhoduje vždy předseda senátu bez zbytečného odkladu i po vykázaní ze společného obydlí.

O odkladu a přerušení výkonu trestu domácího vězení na potřebnou dobu rozhoduje předseda senátu jen z důležitých důvodů. Těmi se míní důvody přechodné povahy, neboť jinak by mohl soud nebo ministr spravedlnosti upustit od výkonu trestu. Jedná se tedy o stav, který je spojen s mimořádně tíživými následky jak u odsouzených, tak i u jemu blízkých osob. Jako příklad to může být nemožnost odsouzeného zajistit péči o osobu blízkou do doby, než tuto péči zajistí jiná osoba nebo zařízení k tomu oprávněné. V případě pomnutí důvodů odkladu nebo přerušení, předseda senátu odklad nebo přerušení odvolá. Doba, po kterou byl výkon trestu domácího vězení nebo odložen nebo přerušen, se nezapočítává do doby výkonu trestu.

Ministr spravedlnosti může upustit od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku, jestliže odsouzený byl nebo má být vydán do ciziny nebo předán jinému členskému státu Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu. Jestliže odsouzený byl nebo má být vyhoštěn, upustí soud od výkonu trestu domácího vězení. V případě, že nedojde k vydání odsouzeného do ciziny, nebo vyhoštění nebylo realizováno, rozhodne soud, že se trest nebo jeho zbytek vykoná. Stejným způsobem se postupuje i v případě, že se vydaný, předaný nebo vyhoštěný vrátí zpět do České republiky. Soud může také upustit od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku

v případě, že odsouzený onemocněl nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí nebo nevléčitelnou duševní nemocí nebo z jiných, obdobně závažných důvodů.

Nedodrží-li odsouzený stanovené podmínky a uložená přiměřená omezení, sdělí tuto skutečnost probační úředník nebo provozovatel elektronického kontrolního systému bezodkladně soudu, který výkon trestu nařídil. Předseda senátu poté na návrh probačního úředníka nebo i bez takového návrhu rozhodne ve veřejném zasedání o nařízení náhradního trestu odnětí svobody (9).

1.2 Penologická problematika trestu domácího vězení

Penologie je vědou o trestech a procesu trestání. V širším pojetí zahrnuje celou problematiku trestání. To znamená, že by mohla pojednávat např. i o trestání předškolních dětí. Ovšem pro její soudobou koncepci jsou obdobná témata marginální a přenechává je zpravidla vědě o výchově, tedy pedagogice. Sama se ve svém užším pojetí zaměřuje na tresty ukládané řádnými soudy. Samotnou penologii lze členit na teorii vězeňství a teorii alternativních trest (10).

Pro charakter alternativního trestu neexistuje jednotná definice. Tradičně se alternativními tresty chápou takové druhy trestů, které zaručují naplnění účelu trestu, přesto nejsou spojeny s odnětím svobody. Podle mezinárodních dokumentů OSN a Rady Evropy se alternativním trestem rozumí „*Trest nespojený s odnětím svobody, který je soudce oprávněn uložit v případech, ve kterých by jinak byl pachatel odsouzen k trestu odnětí svobody.*“ (17, str. 214). Jistý přechod, spojovací článek mezi alternativními tresty a trestem odnětí svobody představuje právě trest domácího vězení.

Penologie rozhodně není od života odtrženou naukou. Je kreativním způsobem rozvíjena a využívána především těmi odborníky, kteří každodenně odpovídají na naléhavé justiční otázky, zejména penitenciární, tedy vězeňské praxe. Také proto vychází více z kvalitativních než kvantitativních výzkumů (10).

Penologie je integrativní vědou, vedle práva využívá poznatky z dalších vědeckých disciplín, zejména z pedagogiky, speciální pedagogiky, psychologie, sociální práce, sociologie a medicíny. Medicína, psychologie a speciální pedagogika dávají základ pro přesnou diagnostiku vězňů, která je nutná pro správné zařazení do konkrétní věznice i volbu forem a metod působení na vězně v rámci programu zacházení, který je každému z nich stanoven. Aplikace těchto věd také pomáhá zvládat zátěžové situace spojené s trestem a také řešit psychické problémy, kterými mnozí vězni trpí. Zvláštní vztah má penologie k penitenciární pedagogice a k penitenciární psychologii (32).

Penitenciární pedagogika je disciplínou s nejdelší historií v komplexu penitenciárních disciplín neprávnického charakteru, ale s právní vědou je úzce spjata. Je aplikovanou vědou zabývající se výchovou, zkoumáním a vzděláváním osob

odsouzených k výkonu trestu. Penitenciární pedagogika řeší společně s trestněprávní vědou pedagogizaci systému výkonu trestu. Penitenciární psychologie se zabývá psychologickou problematikou věznění člověka, jeho adaptací, prožíváním, psychologickými aspekty zacházení s vězněm včetně aplikace psychologických metod. Spolu s psychiatrií se zaměřuje též na diagnostikování a poskytování individualizované léčebně terapeutické péče odsouzeným a odchýlkami od psychické normy. Jedná se o osoby po prodělání psychického onemocnění, osoby s těžkými neurózami, s některými symptomatickými psychickými poruchami podmíněnými zneužíváním alkoholu, drog apod. Specifické skupiny představují odsouzení s výraznými poruchami osobnosti a osoby se sexuálními deviacemi (35).

Penologie zformulovala důležitý algoritmus ukládání trestu, přičemž algoritmus je zde chápán jako určitý vzorec, optimální postup, který vede k řešení všech úloh daného typu. V souladu s tímto algoritmem státy Evropského společenství nepoužívají trest smrti. Mezi hlavní důvody, které vedly k tomuto zásadnímu rozhodnutí, patří nebezpečí nenapravitelných justičních omylů, dále nenalezení signifikantních korelací mezi ukládáním absolutního trestu a regulací společensky nejnebezpečnější kriminality. Pachatelům nejzávažnějších trestných činů (vraždy, znásilnění, loupeže) bývají obligatorně ukládány dlouhodobé tresty odnětí svobody, aby byla společnost chráněna před těmito individui co nejdůkladněji. Zároveň má být dostatek času na jejich žádoucí pozitivní změny v chování. Při ukládání trestu je nutná výrazná individualizace každého rozhodovacího procesu, jelikož algoritmus není dogma. Zejména při ukládání trestu domácího vězení je nutné brát v potaz ochotu a schopnost rodiny motivovat svého odsouzeného člena k naplňování algoritmu výkonu trestu, tj. k probuzení svědomí, přijetí viny a učinění pokání (které moderní penologie chápe jako narovnání trestným činem narušených vztahů mezi pachatelem a obětí a dále reintegraci, tj. znovuzачlenění potrestaného člověka do společnosti) (10).

Jedním ze základních výchovných prostředků je trest. Definice trestů se liší podle různých autorů. Například podle Sochůrka (32) se trest používá jako významný obranný mechanismus před nežádoucím chováním a jednáním. Toto jednání a chování

musí porušovat zavedené sociální konvence, pravidla nebo normy, jedná se tedy o delikventní jednání. Systém trestů je vymezen sociálními normami, zejména právem.

Jinou definici uvádí Novotný (26, str. 111): *„Trest lze definovat jako právní následek trestného činu představující jeden z prostředků realizace ochranné funkce trestního práva, ukládaný na základě zákona výhradně trestním soudem, zahrnujícím v sobě určitou újmu pro pachatele a vyjadřující negativní hodnocení pachatele a jeho činu, jehož výkon je vynutitelný státní mocí.“*

V dnešní penologii má podle Hály (10) trest dvě základní funkce, a to regulativní a vyrovnávací. Regulativní funkce trestu směřuje k regulaci trestné činnosti, pomáhá ji udržet v určitých „společensky přijatelných mantinelech“. Při analýze realizace regulativní funkce spatříme tři základní přístupy. První přístup se označuje jako izolování. Nachází-li se odsouzený ve výkonu trestu, je mu do značné míry znemožněno pokračovat v páchání trestné činnosti. Tento přístup izolace je naplňován zejména při výkonu trestu odnění svobody, kdy se odsouzený nachází ve věznicí. Druhým přístupem je odstrašování. Působí hlavně na potencionální pachatele trestné činnosti, kteří jsou konfrontováni s dopadenými a potrestanými pachateli trestné činnosti a mohou se tak seznámit s negativními důsledky protiprávního jednání, jakými jsou např. pocit studu, sociální stigmatizace, riziko ztráty zaměstnání, obydlí, partnera atd. Ovšem u osob se specifickými poruchami osobnosti (dle starší terminologie u psychopatů) je tento předpoklad mnohdy značně problematický. Třetím přístupem je zacházení. Tímto termínem označuje penologie aktivity vězeňských pracovníků. Jejich cílem je motivace vězňů ke změně vedoucí ke zvýšení šancí na reintegraci do svobodné společnosti po propuštění z vězení.

Trest ve své vyrovnávací funkci pomáhá oběma stranám trestného činu vyrovnat se s nepříjemnou realitou. Jedná se logicky o vyrovnání se oběti s trestním činem, na druhé straně také o vyrovnání se pachatele se svým zločinem. V obou těchto aspektech lze samozřejmě spatřovat podstatné rozdíly. První aspekt předpokládá, že negativní emoce oběti lze eliminovat nebo částečně kompenzovat újmou způsobenou pachateli trestného činu, a to právě konkrétním trestem. U vyrovnání se pachatele s trestným činem je důležité, aby pachatel měl možnost učinit kroky, které, jak již bylo zmíněno,

nazýváme algoritmem výkonu trestu a jsou nutnou podmínkou dosažení ideálního cíle penologického snažení, tj. smíření mezi pachatelem a obětí a další život potrestaného člověka již v souladu se zákonem (10).

Mezi konkrétní problémy doprovázející trest domácího vězení lze jistě zařadit zabezpečení kontroly výkonu tohoto trestu. V současné době kontrolu provádí Probační a mediační služba ČR, tedy s ohledem na její možnosti se jedná o namátkovou kontrolu. Ovšem vyvstává zde otázka, zda taková kontrola je dostačující a efektivní. Znamená to, že odhalení porušení pravidel je do značné míry otázkou náhody. Zvláště v případě, že počty probačních úředníků jsou nedostačující a míra jejich úkolů v trestním řízení je vysoká. Nelze tedy očekávat vysokou četnost kontrol (45).

Do jisté míry lze tento trest i zneužívat. Při kontrole odsouzeného probačním úředníkem vznikají určité možnosti zneužití. Příkladem může být, že bezprostředně po kontrole probačním úředníkem odsouzený opustí určené místo, protože již byl kontrolován a jiný kontrolní mechanismus, optimálně elektronické monitorování, doposud není v České republice k dispozici (15). I z tohoto důvodu dochází k zesilování psychologického nátlaku na odsouzeného, který je oproti tradičnímu výkonu trestu odnětí svobody silnější. Výkon trestu za uzavřenými dveřmi bytu představuje pro odsouzené neustálé pokušení trest porušit (25).

Pravdou tedy je, že uložení trestu domácího vězení je na soudu a soudci nemusejí chtít nařizovat trest, který nelze efektivně kontrolovat (16).

Někteří kritici poukazují na zásah do práv a svobod občanů, zejména pak do soukromí odsouzeného a jeho blízkých a porušení zásady rovnosti. Například bezdomovec je na rozdíl od běžného občana se stálým bydlením a zaměstnáním v určité míře znevýhodněn. Z toho vyplývá, že trest domácího vězení lze uložit jen osobám sociálně integrovaným s určitým zázemím (12).

Oprávněně byla proto nastolena otázka, zda takovýto zásah je ještě v souladu se zásadou personalit a zda trest nepřesahuje ústavněprávní rámec zejména s ohledem na Listinu základních práv a svobod. V případě elektronické kontroly, která bude detekovat pouze pohyb odsouzeného, popř. odhalí snahy o manipulaci se zařízením, lze mít za to, že takovýto zásah do soukromého a rodinného života je přiměřený. Co se zásady

personality týče, i domácí vězení, stejně jako jiné druhy trestů postihují v určité míře okolí odsouzeného. Zásah do soukromí a rodinného života je však kompenzován tím, že odsouzený nemusí opustit rodinu, může dále docházet do zaměstnání a rodina nepřijde o část příjmů atd. Zásah do soukromí se tedy celkově nejeví být výraznější než např. u trestu odnění svobody (14).

Na druhou stranu je faktem, že smyslem má být u pachatelů přečinů náhrada nepodmíněného trestu odnění svobody. Soud při ukládání tohoto trestu musí mít na paměti především splnění jeho účelu. Zde vyvstává otázka, jaký je standardní profil pachatele přečinu, kterému je ukládán nepodmíněný trest odnění svobody. V naprosté většině případů se jedná o recidivisty, jelikož prvotrestaným pachatelům přečinů nebývá ukládán nepodmíněný trest odnění svobody. Pachatel, kterému má být uložen trest domácího vězení, bude pravděpodobně recidivistou, který má mít současně stále legální obydlí a zároveň by měl mít zajištěn legální zdroj prostředků k obživě, přitom musí jít o osobu, jejíž pobyt na svobodě nemůže být potencionální riziko pro životy, zdraví či majetek spoluobčanů a pachatel musí být schopen a také ochoten do určité míry kooperovat s orgány činnými v trestním řízení při výkonu trestu. To však rozhodně není obvyklý profil recidivisty, opakovaně se dopouštějícího přečin (8).

V případě elektronického monitorování zajišťovaného soukromým provozovatelem vyvstává obava, aby nedošlo ke zneužití kontrolní techniky, potažmo k selhání lidského prvku skrývajícím se za touto technikou. Příkladem může být korupční jednání ze strany odsouzeného (45).

Přesto, že se na první pohled může zdát, že ponechání delikventa v domácím prostředí je humánní, v případě elektronicky monitorovaného domácího vězení nedochází k významnějšímu resocializačnímu působení na pachatele. Je zde omezený prostor pro kontakt pachatele s kontrolními a poradenskými pracovníky. Z toho plyne, že penitenciární péče a individuální poradenství by mohly být zajištěny nedostatečně. Z těchto důvodů je možné uvažovat, zda neukládat trest domácího vězení jen pachatelům, kteří nejsou násilnické povahy a neoddávají se zneužívání alkoholu či jiných drog (25).

Charakteru trestu domácího vězení, které je považováno za nejpřísnější z alternativních sankcí, příliš neodpovídá výše náhradního trestu odnětí svobody. Podle ustanovení § 61 odst. 1 trestního zákoníku soud stanoví pro případ, že dojde k maření výkonu tohoto trestu, náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok. Přitom u méně závažného peněžitého trestu stanovuje trestní zákoník náhradní trest odnětí svobody dokonce až na čtyři roky. Navíc pokud je domácí vězení uloženo i u úmyslných trestných činů, u nichž lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí pěti let, vyvstává otázka, jestli hrozba jednoletého trestu odnětí svobody spolehlivě odradí odsouzeného od porušování podmínek výkonu trestu domácího vězení (35).

1.3 Řešení problematiky trestu domácího vězení v Evropské unii

S vězněnými osobami je důležité zacházet na základě mezinárodních úmluv. Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězněnými osobami patří mezi mezinárodní úmluvu a zahrnují požadavek na jejich uplatňování bez „*jakékoliv diskriminace z důvodu rasových, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického přesvědčení, národnostního a sociálního původu, majetkového nebo rodinného postavení*“ (32, str. 18).

Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězněnými obsahují tedy minimální předpoklady, jež OSN přijala jako žádoucí a nezbytné pro zacházení s vězni při dosahování disciplíny. Tato pravidla jsou i dnes chápána jako projev morálních a filozofických hodnot vztahujících se k člověku a jeho životu (36).

Evropská vězeňská filozofie se opírá o tři důležité principy. V prvé řadě je nutná úcta k základním lidským právům vězně. Druhým principem je, že odnětí svobody je samo o sobě dostatečným trestem, tedy vlastní pobyt ve vězení nemá být trestem navíc. Dalším principem je umožnění vězňům zlepšovat jejich znalosti a schopnosti s cílem zvýšení jejich šance na reintegraci do společnosti. Konkrétní opatření Evropské vězeňské filozofie představují Evropská vězeňská pravidla, která jsou dalším významným dokumentem pro ČR jako členský stát Evropské unie (10).

Evropská vězeňská pravidla jsou přepracovanou verzí Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězněnými, navíc jsou obohacena o kontext evropských tradic, kulturních hodnot a nových záměrů v pojetí vězeňských institucí. Zvýšený důraz je kladen na zachování lidské důstojnosti vězněného, na závazek vězeňských správ jednat lidsky a prospěšně. To znamená zaměřit se na motivaci k odpovědnému jednání odsouzeného (17).

V Evropě se převážně klade důraz na reintegrační funkci trestu, jež se mnohdy spojuje s různě účinnými rehabilitačními programy mající vliv na osobnost pachatele. Domácí vězení se ukládá zpravidla se souhlasem odsouzeného, popř. i členů rodiny. Hlavní snahou je vyhnout se výkonu trestu odnětí svobody v některém vězeňském

zařízení, které je vnímáno jako citelnější újma s řadou negativních důsledků. V Evropské unii se domácí vězení v různých formách uplatňuje např. ve Velké Británii, Rakousku, Německu, Švédsku, Nizozemí, Belgii, Itálii, Francii, Polsku i na Slovensku (19).

Elektronickou kontrolu provádí zpravidla soukromá společnost zabezpečující kontrolu odsouzeného. Kontrola probíhá pomocí satelitního sledování anebo prostřednictvím elektronického náramku. Sledování pomocí techniky GPS se v praxi i přes stále dokonalejší techniku zatím neosvědčilo. Hlavně kvůli nedokonalému pokrytí signálem uvnitř budov. Z tohoto důvodu může dojít k dočasné či úplné ztrátě kontaktu. Druhá forma sledování prostřednictvím elektronického náramku se osvědčila o poznání více. Náramek je připnut ke kotníku odsouzeného. Náramek obsahuje elektronický čip, který neustále vysílá signál k řídicí jednotce. V případě jakéhokoliv přerušení spojení mezi náramkem a řídicí jednotkou se zjišťuje příčina přerušení spojení, a pakliže dojde ke svévolnému opuštění místa výkonu trestu domácího vězení odsouzeným, je informován probační úředník nebo příslušný soud. Ten může nařídit náhradní trest odnětí svobody okamžitě a odsouzený tak může vykonávat trest ve věznici do několika hodin. Technické a ekonomické vybavení, včetně personálu obsluhující monitorovací zařízení, by měl stát řešit prostřednictvím soukromého provozovatele. Tímto způsobem může stát ušetřit a je pro něj výhodnější než zajišťovat výkon vlastními prostředky (12).

Následně se pokusím nastínit, jak je domácí vězení vnímáno a realizováno v jednotlivých zemích. V první řadě se zaměřím na naše východní sousedy. Na **Slovensku** byl zaveden trest domácího vězení v roce 2005 trestním zákonem č. 300/2005 Z.z., účinným od 1. 1. 2006. Lze jej uložit za přečiny, které mají na Slovensku stejnou právní úpravu jako náš trestní zákoník. Někdy se využívá i v případě, že není nutné provinilce vzhledem k povaze věci a možnosti nápravy posílat do vězení (27). Cílem je zmírnění trestu odnětí svobody formou elektronicky kontrolovaného domácího výkonu (18).

Dle slovenského trestního zákona lze trest domácího vězení uložit až na jeden rok. Odsouzený se musí v čase, který určí soud, zdržovat ve svém obydlí a k němu náležejícím venkovním prostorám, vést řádný život a podrobovat se kontrole, pokud je

nařízena. V případě opuštění svého obydlí si musí odsouzený vyžádat souhlas probačního úředníka. Opuštění musí být pouze na nezbytnou dobu a započítává se do výkonu trestu. Jestliže odsouzený neplní uložené povinnosti, soud přemění trest domácího vězení tak, že dva dny nevykonaného trestu se rovnají jednomu dni nepodmíněného trestu odnění svobody a současně určí způsob výkonu tohoto trestu (31).

Reálná aplikační praxe ukázala, že trest nepřinesl očekávaný efekt a nesnížil počet vězněných osob. Využití je nízké a souvisí s nastavením konkrétních opatření na zefektivnění současného systému a definováním dalších možností. Samotná kontrola elektronickou formou nefunguje, není totiž určen subjekt na správu technických prostředků. Kontrolu tak provádí stejně jako v ČR probační úředník (18).

V **Polsku** zavedení trestu domácího vězení elektronickým monitorováním upravuje Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (38). Tento zákon nabył účinnosti 1. září 2009 a bude platný pouze do 30. června 2013. Cílem je v tomto období vyzkoušet fungování elektronického monitorování s následným vyhodnocením a případným odstraněním nedostatků. Lze předpokládat, že při kladném hodnocení bude tento trest trvale zaveden do polského právního řádu.

Odsouzený může být elektronicky sledován nejvýše jeden rok. Všechny dospělé osoby žijící s odsouzeným musejí dát souhlas k monitorování. K monitorování se přistupuje, pokud je to dostatečné pro splnění účelu trestu, nehrozí páčání trestných činů a pokud nebezpečnost a další okolnosti nevyžadují pobyt odsouzeného ve věznici. Žádost o elektronické monitorování může podat sám odsouzený nebo jeho zástupce, dále státní zástupce, soud, v jehož obvodu odsouzený bydlí nebo ředitel věznice, pokud odsouzený vykonává trest ve věznici (29).

Elektronické zařízení je připevněno k noze (případně ruce) odsouzeného a kooperuje s přístrojem umístěným v domácnosti. Osoba podléhající dozoru musí pečovat o zařízení a v hodinách určených soudem se zdržovat v místě bydliště. Porušení harmonogramu je neprodleně nahlášeno soudci a profesionálnímu kurátorovi. Je třeba

zdůraznit, že elektronické monitorování, navzdory určitým omezením, umožňuje vést normální život jak osobní, tak udržovat vztahy s rodinou i zaměstnavatelem (2).

V **Nizozemí** v roce 1993 se nizozemská vláda rozhodla provést experiment s elektronickým monitorováním. Během přípravné fáze byly shromážděny informace z ostatních zemí. Experiment byl zahájen v červnu 1995 a proveden ve čtyřech z devatenácti oblastí na severu země. O elektronické monitorování mohly žádat dvě skupiny delikventů:

- 1) Odsouzení, kteří vykonali více než polovinu trestu v určeném typu věznice a ti, kteří byli způsobilí k umístění do volnějšího typu věznice.
- 2) Delikventi odsouzení k nepodmíněnému trestu odnění svobody na déle než šest měsíců, z tohoto důvodu tedy nezpůsobilí k uložení alternativního trestu, ale záměrem soudu bylo nechat je mimo věznici.

Pokus se uskutečnil v rámci současné právní úpravy. Za výběr kandidátů, rozvrh činností aplikace a za dozor nad kontrolovanými osobami je zodpovědná probační služba. Ta kontroluje motivaci odsouzeného, vhodnost domácích podmínek a postoj spolubydlících osob. Soud rozhoduje o přijetí či zamítnutí žádosti.

Před zahájením elektronického monitorování musí účastník podepsat smlouvu obsahující prohlášení, že souhlasí s činnostmi a místem pohybu a že umožní pracovníkům soukromé bezpečnostní služby nainstalovat, kontrolovat, či odejmou elektronické zařízení připevněné páskou ke kotníku. Z toho je přenášen signál k vysílači v jeho bytě. Prostřednictvím telefonního spojení je signál dále vysílán k bezpečnostní agentuře, která porovnává pozici účastníka s rozpisem činností. Jakékoliv odchýlení od rozpisu nebo pokus o manipulaci se zařízením je ihned nahlášen probačnímu úřadu, který řeší porušení stanovených povinností.

Experimentu se zúčastnilo celkem 126 účastníků, z toho 20 účastníků (16%) obdrželo během elektronického monitorování oficiální stížnost pro porušení podmínek, převážně kvůli nepotvrzené absenci. Deseti procentům účastníků bylo elektronické monitorování změněno. Nejčastějším důvodem byla opět nepotvrzená absence. Pouze dva účastníci byli vráceni do věznice. Na základě rozhovorů s účastníky a jejich

spolubydlicími vyplynulo, že dávají přednost elektronickému monitorování před věznicí.

Závěrečné hodnocení ukázalo, že elektronické monitorování je schopno sloužit jako náhrada výkonu části nepodmíněného trestu odnětí svobody. Malé množství osob odsouzených k elektronickému monitorování zároveň s alternativním trestem vzbuzuje pochybnosti o užitečnosti. Přesto se ministr spravedlnosti rozhodl, že elektronické monitorování rozšíří do celého území (33).

Ve Švédsku funguje tzv. „*back end*“, tj. typ elektronické kontroly umožňující nahrazovat krátké tresty do tří měsíců odnětí svobody. K uložení domácího vězení je vyžadován nejen souhlas odsouzeného, ale i dospělých členů domácnosti. V případě nesouhlasu musí odsouzený nastoupit do vězení, nebo si najít jiné ubytování (19).

Každému odsouzenému je doručeno poučení, že může zažádat o elektronické monitorování. Jednou z podmínek vyhovění k domácímu vězení je, aby odsouzený měl zaměstnání a vhodné sociální zázemí. Probační péči poskytuje *Kriminalwarden* („*Kriminální péče*“), která zajišťuje výkon domácího vězení pomocí elektronického monitorování pohybu osob. K elektronickému monitorování je používáno technické zařízení vyráběné izraelskou firmou. Jedná se o přenosnou stanici a plastový náramek umístěný ke kotníku odsouzeného. Kriminální péče má také pravomoc rozhodnout o nahrazení nepodmíněného trestu trestem domácího vězení s elektronickým monitorováním. Takovéto nahrazení je možné u trestu odnětí svobody nepřevyšující šest měsíců. Odsouzený se musí obligatorně zúčastnit skupinových terapií a je nejméně dvakrát týdně navštěvován probačním úředníkem, který kontroluje elektronické zařízení a provádí test na alkohol a drogy, kde je stanovený nulový limit pro všechny odsouzené. Součástí elektronického monitorování je také povinnost platit 50 SEK denně. Tato částka plyne do fondu obětí trestných činů.

V případě porušení podmínek je odsouzený okamžitě umístěn do vazby a soud rozhoduje, zda bude pokračováno v elektronickém monitorování či ne. Oproti pobytu ve věznicí vychází domácí vězení čtyřikrát levněji i s pořízením elektronického náramku. Ve Švédsku patří mezi etablované druhy trestů již více než třináct let a setkává se

s kladnými ohlasy veřejnosti. Je uváděna úspěšnost 95 %. Z toho vyplývá, že pouze 5 % odsouzených nedodrží stanovené podmínky a nastoupí do vězení (39).

Ve **Velké Británii** se elektronické monitorování používá ve dvou variantách. První z nich, realizovaná od roku 1991, je tzv. *Home Detention Curfew (domácí vazba)*. Tento režim se vztahuje na vězně, kteří jsou ve výkonu trestu v rozmezí od tří měsíců do čtyř let. Někteří jsou vyloučeni, např. pachatelé násilných a sexuálních trestných činů. S odsouzeným je sepsána smlouva, která obsahuje časy, kdy se musí zdržovat ve svém obydlí, obvykle od 19:00 do 7:00. Poté následuje instalace sledovacího zařízení soukromým dodavatelem. V případě porušení podmínek zpravidla následuje ukončení elektronického monitorování a vykonání zbytku trestu ve věznici. Tato domácí vazba umožňuje žít mimo věznici. Předpokladem je ovšem dodržování pravidel. Tento režim je navržen tak, aby vězňům pomohl připravit se na život po propuštění (13).

Druhým typem je tzv. *Curfew Orders (zákaz vycházení)*. Tento typ slouží jako alternativní trest zpřístupněný soudům. Byl uzákoněn již v roce 1991, ale trvalo 8 let, než byl po přísných testech dán soudům k dispozici. Ukládá se pachatelům starším 16 let. Maximální délka tohoto soudního příkazu je 6 měsíců a určuje se na 1-7 dní v týdnu a 2-12 hodin denně. Soud se musí ujistit, zda je adresa pro výkon příkazu vhodná. Příkaz zohledňuje zaměstnání, náboženské vyznání, vzdělání a jiné požadavky, aby bylo jasné, že uložení tohoto příkazu nebude bránit výkonu těchto aktivit. Tento typ lze užít i jako alternativu k vyšetřovací vazbě nebo k záruce v podobě kauce (5).

Elektronické monitorování je dnes nedílnou součástí britské trestní justice. Díky tomuto monitorování se snížila vězeňská populace, snížila se i výdajová finanční stránka. Pomáhá také při rehabilitaci pachatelů a umožňuje jim návrat do rodiny a svého prostředí a v neposlední řadě má vliv na snižování recidivy. Od zavedení se rapidně zvýšilo používání elektronického monitorování (24).

V **Německu** probíhala vcelku bouřlivá diskuze o etické stránce elektronického monitorování. Tento instrument kontroly odsouzených byl vnímán jako sílicí tendence státu a dalších subjektů zasáhnout pomocí rychle se rozvíjejících technologií do soukromé sféry občana. Argumentem proti užívání domácího vězení bylo především tvrzení, že soudy mohou upadnout v pokušení používat tento trest nikoli jako alternativu

k podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnění svobody, ale naopak jako alternativu k podmíněnému odsouzení. To vlastně inklinuje k zostření represe trestu (19).

Dalším argumentem proti je porušení ústavních práv jedince a zásah do lidské důstojnosti. Naopak zastánci považují tento způsob výkonu trestu za humánní, přiměřený, úsporný a moderní.

Sociální pracovník předkládá zprávu o tom, zda je vhodné danému jedinci uložit elektronickou kontrolu. V případě, že soud uloží trest domácího vězení a toto rozhodnutí nabude právní moci, je odsouzenému na kotník nainstalováno elektronické zařízení. Zde umístěný přijímač je spojen s telefonní linkou instalovanou v místě bydliště odsouzeného a vysílá signály ke kontrolnímu orgánu na centrální server. Od této chvíle je každá absence od bydliště zaznamenána. Jakákoliv manipulace či porušení sjednaných ustanovení je ihned nahlášeno probačnímu úředníkovi, který může okamžitě reagovat, zejména se obrátit na účastníka a vyjasnit incident. Účastník je také podporován příslušným probačním úředníkem v průběhu celého období (37).

Elektronické monitorování není jediným nástrojem pro kontrolu odsouzených. Používají se také testery na přítomnost alkoholu v těle. Tyto testery jsou také instalované v domácnosti a odsouzení mají povinnost v určených intervalech provést dechovou zkoušku. V testeru lze nastavit přítomnost alkoholu v dechu. Pachatel se nemusí nutně zdržet pití alkoholu. *„V závislosti na tom, jak se hladina alkoholu nastaví na zařízení, může pachatel zůstat úplně střízlivý, nebo by mohl mít povoleno pít jedno pivo denně.“* uvedla Katrin Hemsingová, která se podílela na zavedení elektronického monitorování v Hesensku. Dechové zařízení nelze snadno oklamat, je na něm umístěna kamera na rozpoznání obličejů pro případ, že by dýchala za odsouzeného jiná osoba. Další možností kontroly je rozpoznání hlasu, který odpovídá na různě se měnící sadu otázek a hodnotí se frekvence, která rozpozná, zda se jedná o konkrétní osobu. Systém funguje jako akustický otisk prstu (30).

Elektronicky monitorované domácí vězení ve **Francii**, uzákoněné v roce 1997, má charakter alternativy k nepodmíněnému trestu odnění svobody nebo jeho zbytku o délce nepřekračující jeden rok. Zažádat o přeměnu nepodmíněného trestu v domácí vězení může podat soudu sám odsouzený, nebo může stát tak učinit na návrh státního zástupce,

popř. na základě rozhodnutí soudu i bez takového návrhu. Horní hranice pro domácí vězení je stanovena maximálně čtyři měsíce. Podobně jako ve Velké Británii je i ve Francii je možno domácím vězením nahradit vyšetřovací vazbu (19).

2. CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Cílem práce je provést výzkumnou sondu do problematiky trestu domácího vězení, zejména zjistit, jaké problémy v ukládání a výkonu domácího vězení se vyskytují v Českých Budějovicích a jak případné problémy zmírnit či odstranit.

Pro splnění stanoveného cíle jsem si definoval tyto výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1:

Které problémy doprovázejí ukládání a výkon trestu domácího vězení v Českých Budějovicích?

Výzkumná otázka č. 2:

Jaká řešení zjištěných problémů navrhnou zainteresovaní odborníci?

3. METODIKA

K provedení výzkumu jsem použil **kvalitativní výzkum**. Pro ten jsem se rozhodl na základě jeho pružnosti, tedy možnosti modifikace nebo doplnění v průběhu výzkumu. Výzkumník má za cíl vyhledávat a analyzovat jakékoliv informace, které přispívají k objasnění výzkumných otázek. Kvalitativní výzkum se provádí tedy pomocí intenzivního kontaktu s respondentem. Výzkumník se snaží získat integrovaný pohled na předmět studie, na jeho kontextovou logiku a pravidla, která fungují v dané oblasti. Používají se málo standardizované metody získávání dat. Hlavním instrumentem je samotný výzkumník. Hlavním úkolem je objasnění, jak lidé v daném prostředí a situaci pohlíží na to, co se děje, proč lidé jednají určitým způsobem a jak organizují svůj každodenní aktivity. Výzkumník ve svém hledání významů a snaze pochopit aktuální dění vytváří popis toho, co zpozoroval a zaznamenal. Jeho snahou je nevynechat nic, co by mohlo vést k vyjasnění situace (11).

Sběr dat probíhal metodou dotazování pomocí techniky strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Základním účelem strukturovaného rozhovoru je minimalizovat efekt tazatele na kvalitu rozhovoru a také nutnost minimalizovat variaci otázek kladených dotazovanému. Dochází tak k redukci pravděpodobnosti, že získaná data v jednotlivých rozhovorech se budou strukturálně lišit. Tuto techniku považují vzhledem k typu výzkumu za nejvíce vhodnou (11).

Pro stanovení výzkumného vzorku jsem použil metodu záměrného (účelného) výběru, která je dle Miovského (23) nejrozšířenější při aplikaci kvalitativního přístupu. Tato metoda pracuje s užším pojetím termínu, kdy za záměrný výběr výzkumného vzorku je považován takový postup, kdy jsou vyhledávání účastníci podle určitých vlastností. Kritériem výběru se stává právě vybraná vlastnost nebo příslušnost k určité skupině. Na základě stanoveného kritéria jsou vyhledáváni pouze ti jedinci, kteří toto kritérium splňují a současně jsou ochotni se do výzkumu zapojit.

Rozhovor obsahoval šest předem připravených otázek, které byly položeny respondentům, aby na ně odpovídali. V průběhu rozhovoru, s přihlédnutím na nové informace, jsem pokládal otázky mimo určený rámec. Pomocí všech těchto otázek došlo

k zodpovězení výzkumných otázek. S respondenty jsem se setkal osobně a s jejich souhlasem jsem zaznamenával jejich přesné odpovědi, které jsou součástí přílohy 1.

Účelně byl výzkum proveden s deseti respondenty, kteří se dostávají do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení v Českých Budějovicích. Jednalo se především o soudce, pracovníky Probační a mediační služby České republiky a vyšší soudní úředníky. Z oslovených respondentů jeden odmítl rozhovor s tím, že trest domácího vězení absolutně neuznává a vzhledem k tomu mi nemůže podat konkrétní informace.

4. VÝSLEDKY

Tabulka č. 1: Souvislost respondentů s trestem domácího vězení

Pozice	Odpověď	Četnost
Soudce	Možnost výběru ze škály trestů	6
Probační úředník	Příprava podkladů+ kontrola výkonu	3
Vyšší soudní úředník	Administrativa	1

Zdroj: *Vlastní výzkum*

První otázka má charakter spíše informativní. Zaměřuje se na souvislosti mezi jednotlivými respondenty a trestem domácího vězení. Pracovní pozice jednotlivých respondentů může ovlivňovat jejich celkový náhled a názor na trest domácího vězení.

Z výzkumu vyplynulo, že respondenti z řad soudců přicházejí do kontaktu s trestem domácího vězení v souvislosti s výběrem ze škály trestů, které mají k dispozici na základě trestního zákoníku. V případě vyššího soudního úředníka se jedná čistě o administrativní práci.

Respondenti z řad Probační a mediační služby České republiky mají nezastupitelnou roli při ukládání a výkonu trestu domácího vězení. Dostávají se do kontaktu s trestem domácího vězení na dvou úrovních. První z nich je příprava podkladů pro okresní soudy. Příprava zahrnuje zajištění stanoviska, jestli je konkrétní pachatel vhodný pro uložení trestu domácího vězení. Respondenti sdělili, že nutný je

souhlas osoby, zda souhlasí s uložením trestu. Dále jestli jeho obydlí splňuje určité požadavky, které jsou podmiňující a zda výkon trestu se nepříčí s pracovní náplní pachatele. Důležité je také, aby uložený trest domácího vězení nepodporoval patologické jevy, jako je například domácí násilí. Přítomnost jiných obyvatel ve společném obydlí může vést k násilnému chování, proto je důležité tomu předcházet. Druhou úrovní, na které se dostávají do kontaktu pracovníci Probační a mediační služby ČR, je případ nařízení trestu domácího vězení soudem. V této části s odsouzeným jednají a domlouvají se na začátku výkonu trestu. Termín ohlašují soudu. V rámci kontrolní činnosti, která probíhá formou neohlášených namátkových kontrol v obydlí odsouzeného, pomáhají řešit i sociální stránku odsouzeného. Např. povinnosti stanovené v rozsudku, jako je hrazení škody, zdržení se alkoholu, drog či nastoupení na ambulantní léčbu atd. Probační úředníci zjišťují dodržování stanovených podmínek. V případě jejich porušení o tom zasílají zprávu soudu.

Tabulka č. 2: Vhodnost alternativy

Pozice	Odpověď	Četnost
Soudce	Ano	3
	Ne	3
Probační úředník	Ano	3
Vyšší soudní úředník	Ano	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Druhá otázka je zaměřena na názor respondentů, zda trest domácího vězení je vhodnou alternativou k trestu odnětí svobody. Všichni respondenti z řad Probační a mediační služby České republiky jsou názoru, že se jedná o vhodnou alternativu. Stejně stanovisko zaujímá i vyšší soudní úředník. Odpovědi z řad soudců vykazují diferentnost. Tři soudci souhlasí s vhodností a tři soudci nepovažují trest domácího vězení za vhodný.

Důvody jejich názoru jsou následující. Dva soudci, podle nichž se nejedná o vhodnou alternativu, uvedli jako důvod právní úpravu, kterou nepovažují za dokonalou. Další dva soudci uvedli, že nesouhlasí s trestem domácího vězení kvůli kontrole odsouzených. Naproti tomu soudce, který je zastáncem, shledává hlavní příčinu v neovlivnění života odsouzeného takovým způsobem, jako trest odnětí svobody. Druhým důvodem je ekonomické hledisko, finanční úspora pro stát. Stejný důvod uvedl i vyšší soudní úředník. Dva respondenti z řad soudců sice považují trest domácího vězení za vhodnou alternativu, ale za předpokladu dořešení souvisejících problémů. Probační úředníci se shodli na vhodnosti alternativy kvůli přirozenému prostředí a zachování pracovních návyků u odsouzeného.

Tabulka č. 3: Vhodní pachatelé

Pozice	Odpověď	Četnost
Soudce	Výtržníci	1
	Invalidé, lehčí alkoholici	1
	Nedbalostní TČ	1
	Přečiny	2
Probační úředník	Nedbalostní TČ, méně závažné TČ	2
	Přečiny	1
Vyšší soudní úředník	Zvážení soudu	1

Zdroj: *Vlastní výzkum*

V tabulce č. 3 je shrnuto, pro které trestné činy a pro které typy pachatelů je trest domácího vězení nejvíce vhodný.

Jeden soudce považuje trest domácího vězení za celkově nevhodný, proto neuvedl žádný konkrétní příklad pachatelů či trestných činů. Dalším soudcem byla specifikována kategorie výtržníků, kvůli páchání trestné činnosti zejména v noci. V případě domácího vězení a nutnosti zdržovat se v nočních hodinách doma, by docházelo k utlumení trestné činnosti. Podle dalšího respondenta je trest domácího vězení vhodný pro osoby invalidní. Pro ty kvůli jejich pohybové indispozici nelze uložit např. trest obecně prospěšných prací. Stejný respondent se domnívá, že spatřuje vhodnost tohoto trestu pro lehčí alkoholiky, především muže, kteří pijí spíše v kolektivu v restauračních zařízeních. Jeden soudce se shodl s jedním probačním úředníkem, že

v případě nedbalostních trestných činů, zejména autonehod by si dokázali představit uložení tohoto trestu. Dva soudci stejně jako jeden probační úředník uvedli jako odpověď pachatele přečinu. Dle vyššího soudního úředníka náleží posouzení vhodnosti na soudcích a probačních úřednících.

Tabulka č. 4: Frekvence ukládání trestu domácího vězení

Pozice	Odpověď	Četnost
Soudce	Nízká	6
Probační úředník	Nízká	3
Vyšší soudní úředník	Nízká	1

Zdroj: *Vlastní výzkum*

Ve čtvrté tabulce jsou seskupeny názory respondentů, jestli mají za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující, nebo by bylo vhodné jej ukládat častěji.

Všichni respondenti z řad soudců se shodli, že frekvence ukládání trestu domácího vězení je nízká. Někteří zastávají názor, že by neměl být ukládán téměř vůbec. Důvody jejich názoru uvedu také v tabulce č. 5. Probační úředníci se také shodli, že je trest domácího vězení ukládán málo, ale podle dvou by bylo vhodné ukládat jej častěji. Jeden probační úředník neřekl jasné stanovisko. Vyšší soudní úředník sdělil, že četnost je opravdu nízká. Tyto informace jsou potvrzeny na základě podkladů v jeho agendě.

Tabulka č. 5: Problémy a nedostatky trestu domácího vězení

Pozice	Odpověď	Četnost
Soudce	Způsob kontroly	5
	Právní úprava	2
	Finanční součinnost	1
Probační úředník	Bydlení odsouzených	1
	Maření výkonu	1
	Způsob kontroly	1
Vyšší soudní úředník	Způsob kontroly	1

Zdroj: Vlastní výzkum

V tabulce č. 5 jsou shrnuty problémy a nedostatky, se kterými se respondenti ve své praxi nejčastěji setkávají.

Nejpalčivějším problémem se zdá být celkem podle 7 respondentů způsob kontroly. Nynější způsob, kdy kontrolu provádí Probační a mediační služba ČR, nepovažují za dostačující.

Dva respondenti uvedli, že problém vidí v právní úpravě. Jejich názor přímo souvisí s absencí elektronického monitoringu. Přestože je v zákoně uvedeno, že kontrolu zajišťuje Probační a mediační služba ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému, tak v současné době žádný kontrolní systém k dispozici není.

Jeden respondent vidí problém domácího vězení i ve finanční součinnosti. Odsouzený je povinen platit 50 Kč denně při uloženém trestu. Tím je omezen i okruh osob, kterým lze potencionálně trest domácího vězení uložit. Každý nemusí mít možnost uhradit tuto finanční částku.

Jiný názor má respondent z Probační a mediační služby ČR. Tvrdí, že on vnímá problémy částečně na straně samotných lidí. Především se jedná o nedostatečně zajištěné bydlení, které by zaručovalo vhodné prostředí pro výkon trestu. Konkrétně uvedl příklad bydlení u jiné osoby než ve vlastním. Majitel obydlí musí souhlasit a umožnit vykonat trest v jeho bydlišti. Jeden respondent z řad soudců uvedl problém také u samotných pachatelů trestné činnosti. U určitého okruhu osob trest domácího vězení nelze uložit z praktických důvodů, např. jedná-li se o bezdomovce, u něj logicky nepřichází v úvahu tento druh sankce. Jeden respondent se také obává maření výkonu trestu domácího vězení, to ale také souvisí se způsobem kontroly.

Tabulka č. 6: Řešení zjištěných problémů

Pozice	Odpověď	Četnost
Soudce	Elektronický způsob monitorování odsouzených	6
	Změna zákona	1
Probační úředník	Motivace pachatelů	1
	Elektronický způsob monitorování odsouzených	2
Vyšší soudní úředník	Elektronický způsob monitorování odsouzených	1

Zdroj: *vlastní výzkum*

V šesté otázce jsem zjišťoval, jakými způsoby lze podle respondentů řešit zjištěné problémy. Odpovědi jsou shrnuty v tabulce č. 6. Nejčastější odpovědí bylo zavedení elektronického monitorování odsouzených. Toto řešení navrhovalo celkem devět respondentů. Jeden respondent uvedl, že v případě, že nefunguje elektronický monitoring, nemělo by být toto uvedeno v zákoně. Navrhuje tedy změnu s poznámkou, že by vyvstala otázka dodržování pravidel. Probační úředník, který považuje za problém obydlí, v rozhovoru sdělil, že bydlení osob Probační a mediační služba ČR nemá velkou šanci nějakým způsobem ovlivnit. To záleží čistě na pachatelích, jaké mají podmínky k výkonu trestu. A také jejich vůle, zda je chtějí trest vykonat.

Podle jednoho soudce by bylo vhodné v některých případech nahradit vazbu trestem domácího vězení. V určitých případech není nutné vykonávat vazbu. Jako příklad uvedl hospodářské trestné činy.

5. DISKUZE

V rámci bakalářské práce zabývající se problematikou trestu domácího vězení jsem se pomocí kvalitativního výzkumu se zainteresovanými osobami do dané problematiky snažil objasnit, jaké problémy doprovázejí ukládání a výkon tohoto trestu a jak případně vhodně reagovat na odstranění stinných stránek.

V praktické části jsem uskutečnil rozhovory celkem s deseti respondenty. Výzkumný vzorek se skládal ze šesti soudců okresního a krajského soudu v Českých Budějovicích, tří pracovníků Probační a mediační služby České republiky rovněž z Českých Budějovic a jednoho vyššího soudního úředníka. Všem respondentům jsem položil šest základních otázek, které jsem měl předem připravené. Výslednicí těchto otázek bylo zjistit odpovědi na výzkumné otázky, které jsem si stanovil před zpracováním tématu.

V první otázce jsem se tázal respondentů, v jakých souvislostech se dostávají do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení. Podle mého názoru pracovní pozice jednotlivých respondentů má vliv na celkové nahlížení na trest domácího vězení. To se mi také následně potvrdilo.

Respondenti z řad soudců se pochopitelně dostávají do kontaktu s trestem domácího vězení v souvislosti se svým povoláním. Když se rozhodují, jaký druh trestní sankce uložit, nabízí se právě i možnost uložení trestu domácího vězení. O poznání složitější úkol mají na starosti pracovníci Probační a mediační služby. Právě oni musí ještě před uložením trestu zjistit všechny okolnosti, které by mohly mít vliv na výkon trestu. Kompletují podklady, které následně zasílají soudu. Součástí podkladů je doporučující či nedoporučující stanovisko.

Čádová (4) uvádí, že zásadní význam pro efektivitu ukládaného trestu má tzv. předběžné šetření před rozhodnutím soudu, během kterého musí právě probační úředník zjistit postoj obviněného k jeho trestné činnosti, zajistit jeho písemný souhlas, zjistit jeho zájem na úhradě škody, dále podrobně zmapovat místo bydliště, které bude místem výkonu trestu a další okolnosti, které mají vliv na výkon trestu.

Druhým hlavním úkolem probačních úředníků je samotná kontrolní činnost nad odsouzeným formou neohlášených namátkových kontrol. Cílem je zjistit, zda nedochází k maření výkonu trestu. V případě, že je zjištěno maření výkonu trestu, probační úředník o tom zasílá zprávu soudu.

Výpovědi probačních úředníků o jejich činnosti se shodují se zákonem o Probační a mediační službě (44).

Ve druhé otázce jsem se zaměřil na subjektivní názor respondentů, jestli považují trest domácího vězení za vhodnou alternativu k trestu domácího vězení. Zatímco probační úředníci, vyšší soudní úředník i tři soudci se shodli, že se jedná o vhodnou alternativu, tři soudci zaujímají názor opačný. Nutno podotknout, že respondenti, podle kterých se jedná o vhodnou alternativu, nevyslovili tento názor zcela přesvědčivě. Spíše se pouze více přiklonili k tomuto stanovisku. Respondenti se záporným názorem argumentovali především nevhodnou právní úpravou a způsobem kontroly. Oproti tomu respondenti kladného názoru argumentovali finanční úlevou pro stát. To je také důvod, který podle důvodové zprávy k trestnímu zákoníku (7) vedl k zavedení trestu domácího vězení. Zákonodárce měl za to, že oproti trestu odnětí svobody lze ušetřit značnou část peněz. Názor jednoho respondenta na tuto záležitost nezněl úplně stejně. Zastává názor, že náklady spojené s trestem domácího vězení nejsou úplně zanedbatelné. V případě rozsáhlejšího ukládání by musela reagovat i Probační a mediační služba přijímáním dalších pracovníků. Součástí by určitě byly i náklady na provoz dopravních prostředků atd. Padesátikorunový příspěvek denně zpravidla nestačí na pokrytí všech nákladů. Stejně jako respondenta by i mě osobně zajímalo, kolik ve skutečnosti musí stát vynaložit peněz na fungování tohoto institutu. Dalším argumentem pro je zachování rodinných a pracovních vazeb, v tomto případě je zřejmě tento důvod na místě.

Třetí otázkou jsem mířil na trestné činy a pachatele. Efektivita trestu domácího vězení může být zajištěna pouze ve vztahu k určitému okruhu pachatelů. Proto považuji za vhodné, s ohledem na specifickou trestu domácího vězení, zamyslet se nad tím, jakým pachatelům by měl být trest ukládán.

Trestní zákoník (40) uvádí, že trest domácího vězení lze uložit pachateli přečinu. Přečiny jsou definovány jako: „*všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné*

činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.“ Nejčastější odpověď byla právě vhodnost trestu domácího vězení pro pachatele přečinu. Při specifikaci na konkrétní trestné činy byla zmíněna kategorie výtržníků. V jejich případě, kdy páchají trestnou činností zejména v noci, by určitě byl trest domácího vězení vhodný. To samé se prakticky týká lehčích alkoholiků, především mužů, o kterých je známo, že konzumují ve společných restauračních zařízeních. Samozřejmě jen u důkladně promyšlených případů.

Určitě se ztotožňuji s názorem jednoho respondenta, který uvedl, že v případě některých invalidních osob nelze ukládat jiný trest. Při rozhodování mezi trestem obecně prospěšných prací a trestem domácího vězení by volba jistě padla na domácí vězení. Proto v případě invalidních osob je trest domácího vězení vhodně zaměřen. To potvrzuje i Navrátilová (25), která doplňuje, že vhodný způsob tohoto trestu je u těch pachatelů, u nichž se vyskytují určité osobnostní zvláštnosti, jako je kromě již zmíněné invalidity také těhotenství ženy, duševní postižení, osoby nemocné AIDS a starší pachatelé.

V případě dopravních nehod je také vhodnou možností uložení trestu domácího vězení. To se domnívá jeden respondent a stejný názor má i Hulán (12). Tvrdí, že v případě vyslovení viny např. za dopravní nehodu bude tato sankce ideální.

Franc (8) poukazuje na fakt, že smyslem má být u pachatelů přečinů náhrada nepodmíněného trestu odnětí svobody. Zabývá se otázkou, jaký je standardní profil pachatele přečinu, kterému je ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody. Ve většině případů se jedná o recidivisty, jelikož prvotrestaným pachatelům přečinů nebývá ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody. Pachatel tedy v případě, že by trest domácího vězení měl nahradit trest odnětí svobody, bude pravděpodobně recidivista. Současně má mít stálé bydlení a zároveň by měl mít zajištěn zdroj prostředků k obživě, přitom musí jít o osobu, jejíž pobyt na svobodě nemůže být riziko pro život, zdraví nebo majetek spoluobčanů a pachatel musí být schopen do určité míry kooperovat s orgány činnými v trestním řízení při výkonu trestu. Ovšem tento případ rozhodně není standardní profil pachatele, který se opakovaně dopouští protiprávního jednání.

Kučerová (16) se domnívá, že jsou pachatelé, u nichž již samotné projednání věci u trestního soudu postačuje k jejich nápravě. Takovými jedinci by měl tento druh trestu v podstatě nejvíce pasovat.

Ve čtvrté otázce zaměřené na četnost ukládání trestu domácího vězení se potvrdil můj názor, že je tento trest ukládán v malé míře. Podle některých respondentů by neměl být ukládán dokonce vůbec. Nepovažují trest domácího vězení za vhodný. S tímto koresponduje názor Kučerové (16), která tvrdí, že jakýkoli rozumný soudce nebude ukládat trest, jehož dodržování nelze efektivně snímat.

Naopak dva respondenti z řad Probační a mediační služby ČR jsou zastánci domácího vězení a přiklání se pro jeho rozšířenější ukládání.

Dále jsem se zaměřil již na konkrétní problémy a nedostatky, které spatřují respondenti v Českých Budějovicích. Současně je uvedena i odpověď na první výzkumnou otázku. Trest domácího vězení má jistě mnoho pozitivních stránek, kterými jsou například finanční úspora státu, ponechání pachatele v přirozeném prostředí bez zpřetrhání rodinných a dalších vazeb a v neposlední řadě omezení negativních vlivů vězeňské subkultury. Přesto je trest domácího vězení doprovázen určitými problémy. Ty lze dle mého názoru přisuzovat jednak i době fungování, kterou lze vzhledem k účinnosti od roku 2010 stále považovat za relativně krátkou. Postupem času by však mělo docházet k efektivnímu řešení. Proto jsem se také následně zaměřil na některá řešení zjištěných problémů.

Za největší problém a nedostatek se zdá být způsob kontroly. Tuto odpověď vyřklo pět respondentů z řad soudců. Kontrola probíhá formou namátkových kontrol probačními úředníky.

Ztotožňuji se s názorem Kučerové (16), že je kontrola výkonu trestu prostřednictvím namátkové kontroly neefektivní a nákladná s ohledem na fakt, že tuto činnost musí vykonávat již tak zavalení probační úředníci. Určitě se také nebude jednat o úplně bezpečnou záležitost. Dále se Kučerová domnívá, že kontroly nejsou prováděny v potřebné míře.

Také Hulán (12) považuje trest domácího vězení v případě uložení a kontroly probačními úředníky za nedostačující. Potvrzuje názory soudců, že nebudou k jeho

ukládání přistupovat, neboť kontrola ze strany probační a mediační služby tento trest mezi ostatními sankcemi znehodnocuje, a to hned od samého počátku jeho zavedení. Dalším zjištěným problémem je právní úprava. Dva respondenti shledávají problém v tom, že ačkoliv v trestním zákoníku je uveden způsob, kterým se trest domácího vězení kontroluje, doposud není možné se podle tohoto ustanovení orientovat. Nefunguje totiž deklarovaná součinnost mezi probačními úředníky a elektronickým monitorovacím zařízením.

Poslední a zároveň druhá výzkumná otázka směřovala na možnosti efektivního řešení zjištěných problémů. Vzhledem k tomu, že největším problémem se zdá být efektivní kontrola, navrhuje téměř všichni respondenti zavedení elektronického monitorovacího zařízení.

I podle Kučerové (16) se zdá jako vhodné řešení ponechat kontrolu na systému bez lidského prvku, využít tedy elektronický monitoring. Ten se mimo jiné osvědčil i v zahraničí.

Stejný názor má i Štěřba (35), elektronické monitorování by podle něj zajišťovalo efektivitu trestu mnohonásobně účinnějším způsobem než namátkové kontroly prováděné probačními úředníky. Domnívá se, že i v případě radikálního nárůstu probačních úředníků by jejich kontrola pokrývala je zlomek času, po který by odsouzení měli setrvávat v určeném obydlí.

Podle Hulána (12) lze v okamžiku zavedení elektronické kontroly považovat výkon trestu za přínos a významnou alternativu k nepodmíněnému trestu.

Také Čádová (4) se domnívá, že zprovoznění elektronického monitorovacího zařízení s sebou přinese vyšší počet ukládaných trestů. Pro probační službu bude znamenat zmírnění frekvence namátkových kontrol. Hlavní kontrolní činnost by připadala právě na elektronické monitorování. Probační úředník by se mohl intenzivněji věnovat kontrole plnění uložených povinností a případně pomoci klientovi s jeho osobními záležitostmi a problémy. V případě maření výkonu trestu ze strany odsouzeného budou tyto informace pro soud jednoznačné a průkazné pro případné rozhodování o uložení náhradního trestu.

Navrátilová (25) tvrdí, že ačkoliv se může zdát ponechání pachatele v domácím prostředí humánní, může i v případě elektronického monitorování vzniknout problém. Nedochozí totiž k resocializačnímu působení na pachatele. Je zde omezený prostor pro resocializační působení. Individuální poradenství a další péče by byla zajištěna nedostatečně. Z těchto důvodů je možné uvažovat, zda neukládat trest domácího vězení jen pachatelům, kteří nejsou násilnické povahy či nejsou požívatelem omamných a psychotropních látek. V této souvislosti jeden respondent uvedl, že zavedení elektronického monitoringu by v tomto ohledu vyžadovalo aktivitu ze strany probačních úředníků.

Respondenti, kteří nepovažují právní úpravu za vhodnou, navrhují jako řešení změnu zákona. Požadují jasně uvedená a hlavně vykonatelná pravidla.

Někteří odborníci se shodují, že by efektivitě domácího vězení napomohla rekodifikace trestního zákoníku, aby soud mohl tento trest ukládat i jako součást trestu odnětí svobody. Příkladem je podmíněné propuštění. Jako opatření by se mohly metody a principy domácího vězení uplatnit i při léčbě nebo detenci deviantů, při ochraně svědků a podobně (3).

Jeden respondent uvedl, že spatřuje určité úskalí ve finanční součinnosti odsouzeného. Jeho povinností je na základě vyhlášky č. 458/2009 Sb. (22) hradit sazbu ve výši 50 Kč na náhrady spojené s výkonem trestu domácího vězení za každý kalendářní den, ve kterém alespoň částečně vykonával trest domácího vězení. Respondent se domnívá, že může nastat případ při delším uloženém trestu, že odsouzený nebude schopen soudem určenou částku uhradit.

Podle mého názoru, vzhledem k tomu, že jednou z pozitivních stránek tohoto trestu je zachování pachatele v pracovním procesu, nepovažuji tento problém za opodstatněný. Když se soud při ukládání trestu zabývá ponecháním pachatele v zaměstnání, jistě předpokládá, že určená částka nebude problémovým zásahem do pachatelova rozpočtu.

Osobně se mi zamlouvá možnost, která funguje například ve Velké Británii i ve Francii. V těchto zemích je možno domácím vězením nahradit vyšetřovací vazbu. Domácí vězení může mít za určitých okolností stejnou funkci jako vazba. Především se jedná o zabránění v pokračování trestné činnosti, maření vyšetřování či uprchnutí nebo

skrývání. Respondent uvedl příklad hospodářských trestných činů. Jsem si vědom, že v mnohých případech by vazba formou domácího vězení byla absolutně neúčinná, ale jak je naznačeno, v určitých důkladně promyšlených případech takováto možnost existuje.

Domnívám se, že elektronický monitoring je nutné bezpodmínečně zavést. Odpadl by tím jednak odpor soudců k ukládání tohoto trestu i psychický tlak pachatelů, který je vede k porušení výkonu trestu. Celkově chápu nový alternativní trest jako cestu vpřed. Považuji za důležité apelovat na příslušné orgány, aby prosadily zavedení elektronického monitoringu. V tomto případě lze předpokládat plné využití potenciálu trestu domácího vězení.

Zavedení elektronických náramků samozřejmě bude ekonomicky nákladné. Podle Štěrby (35) lze však případné ekonomické obtíže, které by byly spojeny s nákupem technického vybavení a zajištění personálu obsluhujícího elektronické monitorovací zařízení, řešit prostřednictvím nákupu služeb poskytovaných soukromým subjektem. Úkolem vybraného provozovatele by bylo s využitím vlastní techniky a personálu dodávat přesvědčivé a důkazně podložené údaje o pohybu odsouzeného. Takovýto způsob je využíván i v jiných státech a může být výhodnější, než samotné monitorování vlastními prostředky. Stát by nehradil cenu za pořizování technických prostředků, ale sumu za službu.

6. ZÁVĚR

V předkládané práci na téma *Aktuální problémy ukládání a výkonu trestu domácího vězení v Českých Budějovicích* jsem se v teoretické části zaměřil na legislativní podklad, podle kterého je možno trest domácího vězení uložit a vykonat. Zabýval jsem se také penologickou problematikou, která doprovází fungování tohoto institutu. V další části jsem provedl exkurz do zahraniční právní úpravy. Tento exkurz měl za cíl přiblížit, jakým způsobem funguje mechanismus trestu domácího vězení v jiných zemích Evropské unie. Určité způsoby či modely mohou jistě být vzorem pro fungování v České republice.

V praktické části bylo mým cílem provést výzkumnou sondu do problematiky trestu domácího vězení a zjistit jaké problémy doprovázejí ukládání a výkon trestu domácího vězení v Českých Budějovicích a následně navrhnout řešení, které by přispělo k odstranění či zmírnění zjištěných problémů.

Pro splnění cíle jsem si definoval následující dvě výzkumné otázky. První otázka zněla, které problémy doprovázejí ukládání a výkon trestu domácího vězení v Českých Budějovicích? Druhá výzkumná otázka byla zaměřena na efektivní řešení zjištěných problémů. Ve výzkumu jsem získával od zainteresovaných odborníků jejich návrhy.

Vlastní výzkum jsem provedl celkem s deseti respondenty, kteří jsou nějakým způsobem spjati s trestem domácího vězení v Českých Budějovicích. Na základě tohoto výzkumu jsem dospěl k následujícímu řešení:

I přes nezpochybnitelné výhody je trest domácího vězení doprovázen určitými problémy. Mezi tyto problémy doprovázející trest domácího vězení před uložením patří zajištění vhodného obydlí. V případě problémů s obydlím osoby, které má být trest domácího vězení uložen, vznikají komplikace s uložením. V určitých případech tento trest ani uložit nelze. Jednoznačně nejpálčivějším problémem je ale způsob kontroly. V trestním zákoníku je uvedeno, že kontrolu provádí Probační a mediační služba ČR ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému. Tato formulace je problematická, jelikož elektronický kontrolní systém není doposud v provozu. Kontrola domácího vězení je tedy pouze na bedrech Probační a mediační služby. Ačkoliv někteří

probační úředníci zastávají názor, že kontrola odsouzených je důkladná a dostatečná, jednoznačně nemůže být zaručeno, že nedochází k maření výkonu trestu.

Jako jednoznačné východisko vidím společně nejen s respondenty zavedení elektronického monitorovacího zařízení. Jsem si vědom počáteční investice na pořízení elektronických náramků včetně dalšího zařízení potřebného ke kontrole výkonu trestu. Přesto se domnívám, že se zavedením elektronického monitorovacího zařízení by do budoucna stát nejen ušetřil část svých prostředků, ale odpadl by i nemalý odpor soudců k udělování tohoto trestu. Podle jejich názorů nemají za současné situace důvěru v účinnost trestu. Navíc elektronickou kontrolu by mohla zajišťovat soukromá firma, stát by tedy nehradil pořízení, ale jen by si kupoval službu, jako to funguje v některých zahraničních zemích.

Osobně vidím trest domácího vězení jako vhodný prostředek i k nahrazení vyšetřovací vazby, jako to je například ve Francii či Velké Británii. Přestože vazba není sankce, ale prostředek k zajištění osob, tak by se jistě domácím vězením předcházelo zejména tomu, že pachatel bude opakovat trestnou činnost nebo dokoná trestní čin, bude nějakým způsobem mařit vyšetřování nebo se bude snažit uprchnout či skrývat. Zejména elektronické monitorování by mělo danou osobu odradit od důvodů, pro které se ukládá předstižná, útěková a v některých případech i koluzní vazba.

Doufám tedy, že příslušné orgány v co nejkratším časovém intervalu zavedou elektronický monitoring, aby bylo využito potencionálu, který je bezpochyby ukryt v samotném institutu. Zastávám názor, že při možnosti kontroly pomocí elektronického monitorovacího zařízení by postupem času byly odstraněny drobné nedostatky a trest domácího vězení by se stal běžně ukládaným trestem.

Předpokládám, že nabízená práce přispěje do diskuze vedené jak odbornou, tak laickou veřejností a přiblíží pro čtenáře problematiku trestu domácího vězení včetně naznačených způsobů řešení.

7. LITERATURA / INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1- ANDERLE, Pavel. Trest domácího vězení: „Tvrdość“ trestu a jeho ekonomický přínos. In: *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*, 1.ed. Brno: Masaryk University, 2010. ISBN 978-80-210-5151-5
- 2- ANDZELM, Aleksander. System dozoru elektronicznego. *SĄD REJONOWY WE WRZEŚNI* [online]. 2011 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://www.wrzesnia.sr.gov.pl/strony/1/i/46.php>
- 3- BLANDA, Robert. Odstraní elektronicke náramky přeplněnost českých věznic. *České vězeňství*. 2010, č. 1 s. 17
- 4- ČÁDOVÁ, Jitka. Domáci vězení není jen sankce, ale sociální práce. *České vězeňství*. 2010, č. 1, s. 17-18
- 5- DERKS, Jack., van KALMTHOUT, Anton., STELMAN, Andy. et al. *Probace v Evropě*. Přeložil I. T. C. Jan Žižka. Praha: Vydavatelství Kufř. František Kurzweil, vydavatel Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. s. 92. ISBN 80-7338-007-2
- 6- DUŠEK, Libor. *Kde hledat důvody přeplněných věznic*, [online] 2012 [cit. 2012-10-5] Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/documents/kratka_studie_2012_04.pdf
- 7- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu trestního zákoníku In: *Trestní zákoník* [online]. [cit. 2012-08-13] Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>
- 8- FRANC, Petr. Několik úvah o schizofrenii české trestní politiky. *Soudce*, 2012, č. 2, s. 4-6, ISSN 1211-5347
- 9- FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Vyd. 2. přeprac. Ostrava: Key Publishing, 2009, 265 s. ISBN 978-807-4180-415
- 10- HÁLA, Jaroslav. *Prolegomena k penologii* [online] 2011 [cit. 2013-02-14] Dostupné z: <http://penologie.hala.web.cz/>
- 11- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- 12- HULÁN, Petr. *Trest domácího vězení v novém trestním zákoníku*. [online], posl. aktualizace 22.2.2011 [cit. 2012-09-02] Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/trest-domacihovezeni-v-novem-trestnim-zakoniku.html>
- 13- *Home detention curfew* [online]. 2012 [cit. 2012-10-4]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.uk/offenders/before-after-release/home-detention-curfew>
- 14- KALVODOVÁ, Věra. Domáci vězení – jedna z možných alternativ trestu odnětí svobody. In: *Dny veřejného práva*. Brno: Masarykova Univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4430-2
- 15- KREJČÍŘÍKOVÁ, Kateřina. Aktuální problematika trestu domácího vězení. In: *dny práva: the Conference Proceedings*, 1.ed. Brno: Masaryk University 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

- 16- KUČEROVÁ, Dita. Home arrest sanction in the new criminal code. In: *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*, 1. ed. Brno: Masaryk University, 2010. ISBN 978-80-210-5151-5
- 17- KUČHTA, Josef, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, 568s. ISBN 80-7179-813-4
- 18- *Koncepcie väzenstva Slovenskej republiky na roky 2011 až 2020 - príloha č. 7*. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, 2011
- 19- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY: *Domáci väzení: Zkušenosti ze zahraničí* [online]. Změněno 19. 01. 2011 [cit. 2012-09-22]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5272&d=310185>
- 20- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Vyhláška, č. 456/2009 Sb. Ze dne 11. prosince 2009, vyhláška o kontrole výkonu trestu domácího vězení
- 21- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Vyhláška, č. 457/2009 Sb. Ze dne 11. prosince 2009, kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů
- 22- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Vyhláška, č. 458/2009 Sb. Ze dne 11. prosince 2009, kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady
- 23- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4
- 24- NATIONAL AUDIT OFFICE. *The Electronic Monitoring of Adult Offenders* [online]. Report by the Comptroller and Auditor General, 2006. [cit. 2012-10-04]. s. 36. Dostupné z: http://www.nao.org.uk/publications/0506/the_electronic_monitoring_of_a.aspx?alreadysearchfor =yes
- 25- NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 10. s. 94-100. ISSN 1210-6348
- 26- NOVOTNÝ, František. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 194 s. ISBN 80-738-0252-3
- 27- Počet altertrestov rastie. Na obojky však zabudnite. *Aktuálne.sk* [online]. Změněno 02. 01. 2011 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.sk/domov/doprava-a-bezpecnost/clanek.phtml?id=1222397>
- 28- PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR. *Trest domácí vězení* [online] ©2002-2013 [cit. 2013-01-12] Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/>
- 29- *Sąd Okręgowy w Warszawie : System Dozoru Elektronicznego* [online]. Změněno 25. 02. 2011 [cit. 2012-10-12]. Dostupné z: <http://www.warszawa.so.gov.pl/system-dozoru-elektronicznego.html>

- 30- SCHMIDT, Fabian. *German states join forces to monitor convicted criminals* [online]. DW WORLD.DE - DEUTSCHE WELLE, vydáno 29. 8. 2011 [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15351222,00.html>
- 31- SLOVENSKO: Zákon č. 300/2005 Z.z, trestný zákon
- 32- SOCHŮREK, Jan. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 80 s.
- 33- SPAANS, Eric. Elektronické monitorování:nizozemský experiment. *České vězeňství*. 1999, roč. 6, č. 4, s. 49-50
- 34- Statistická hlášení Vězeňské služby České republiky[online],[cit. 2012-09-03] Dostupné z: <http://vsqr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/>
- 35- ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10. S. 86-89 ISSN 1210-6348
- 36- ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex ,2007, 148 s. ISBN 978-80-86795-48-5
- 37- *The Implementation of Electronic Monitoring in Germany* [online]. Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law, 2011-2003 [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.mpicc.de/ww/en/pub/forschung/forschungsarbeit/kriminologie/fussfessel.htm>
- 38- USTAWA z dnia 7 września 2007 r., o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego
- 39- VANĚČEK, Petr. Z právnického světa: Švédská justice očima českého soudce. *Soudce*. 2008, roč. 2008, č. 4, s. 29-36. ISSN 1211-5347
- 40- Zákon č. 40/2009 Sb. Ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 41- Zákon č. 117/1852 ř. z. Ze dne 27. 5. 1852, trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích
- 42- Zákon č. 141/1961 Sb. Ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním. Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- 43- Zákon č. 218/2003 Sb. Ze dne 25. června 2003, o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
- 44- Zákon č. 257/2000 Sb. Ze dne 14. července 2000, o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.
- 45- ŽATECKÁ, Eva. Několik poznámek k alternativním trestům z pohledu nového trestního zákoníku. In: *dny práva: the Conference Proceedings*, 1. Ed. Brno: Masaryk University 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Alternativní tresty

Elektronický monitoring

Penologie

Probační a mediační služba ČR

Trest domácího vězení

9. PŘÍLOHY

Příloha 1:

Součástí této přílohy jsou kompletní jednotlivé rozhovory mezi výzkumníkem (V) a respondentem (R).

Rozhovor č. 1

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení?

R1: V souvislosti s rozhodovací praxí

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R1: Záleží na okolnostech. Má-li být odpověď jednoznačná, tak spíše ano.

V: Proč ano?

R1: Jedná se nepochybně o úsporu. Je to sankce, která nevytrhne pachatele z rodinného prostředí a zejména z pracovního zařazení. Tzn., že neovlivní jeho život jako v situaci, když se vrací z výkonu trestu odnětí svobody. Určitě pro stát finanční jako první v pořadí finanční hledisko.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete tento trest za nejvíce vhodný?

R1: Těžko to specifikovat na trestné činy, ale určitě pro výtržníky, protože ti se kriminální činnosti dopouštějí zejména v noční době a i pro pachatele drobnější majetkové trestné činnosti.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestným činům je dostačující nebo by bylo vhodné ho ukládat častěji?

R1: Zatím četnost odpovídá způsobu výkonu. Soudy se k tomu nestaví zrovna moc vstřícně. To je z toho důvodu, že kontrola je značně komplikovaná. V podstatě to záleží na schopnostech probačního úředníka a nejen na schopnostech, ale i na jeho časových možnostech a na jeho technickém vybavení.

V: S jakými problémy ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R1: Největším problémem je právě kontrola, která není zajištěna prostřednictvím nějakých technických prostředků, ale záleží jen na lidském faktoru.

V: Jakými způsoby by bylo vhodné tyto problémy řešit?

R1: Co se týká technické kontroly, tak to je už vyřešené. Proběhlo výběrové řízení. To je v podstatě ve fázi zadání projektu na elektronické náramky.

V: V případě elektronických náramků by tento trest tedy ukládaly soudy častěji?

R1: Myslím si, že ano. Ale to přinese až praxe jak se k tomu konkrétní soudci postaví.

Rozhovor č. 2

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení?

R2: V souvislosti se soudnictvím, při výběru ze škály trestů

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R2: Ne, vzhledem k dané právní úpravě.

V: Pro které typy pachatelů považujete trest domácího vězení za vhodný?

R2: Určitě by neměl být ukládán při týrání nebo jiném domácím násilí. To by byla půda pro to, aby byl doma. To by bylo neefektivní. Také pro bezdomovce nebo lidi, kteří se neustále stěhují a jsou těžko zasažitelní na jednom místě. Nejčastější případy v Českých Budějovicích jsou právě takovéto případy. Vhodný typ pachatelů by měla určovat probační a mediační služba podle profilu pachatele, jeho postojů atd. Vhodným typem můžou být lehčí alkoholici. Muži pijí spíše v kolektivu v hospodách, zatímco ženy spíše v ústraní doma. Samozřejmě to by se muselo zohledňovat. Tento trest by byl vhodný i pro invalidní osoby, místo trestu obecně prospěšných prací. U invalidních osob je předpoklad, že kvůli pohybové indispozici nemůžou vykonat trest obecně prospěšných prací. Také by pravděpodobně dodržovali stanovené podmínky.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji/méně častěji?

R2: Podle mě by bylo vhodné jej za této právní úpravy neukládat vůbec

V: S jakými problémy či nedostatky ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R2: Jednoznačně problémem je právní úprava. Zákon říká, že kontrola probíhá formou elektronicky monitorovaného domácího vězení. Ovšem doposud elektronické monitorování nefunguje. Soudci samozřejmě nebudou ukládat něco, co je v zákoně, ale ve skutečnosti k tomu nejsou podmínky. Dalším problémem je kontrola ze strany probačních úředníků. Když nezastihnou osobu doma, oznámí to soudu a ten to musí projednávat. Nastává tedy další líčení. To znamená ukládání dalšího trestu.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R2: Určitě náramky. Stát řeší pseudoproblémy z úpravy. Je třeba nespekulovat a zavést prostředek ke kontrole, tzn. elektronický způsob monitorování.

Rozhovor č. 3

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení?

R3: Při administrativní činnosti.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R3: Určitě ano, kvůli finanční stránce. Stát bezesporu ušetří.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete trest domácího vězení za vhodný?

R3: To nemohu posoudit, záleží na zvážení soudu ve spolupráci s probační a mediační službou.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji?

R3: Ukládá se málo. Těch trestů tady moc nebylo. Je to kvůli problémům.

V: O jaké problémy se jedná?

R3: Nedostatečná kontrola. Namátková kontrola nezaručuje dodržování tohoto trestu po celou určenou dobu.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R3: Elektronické náramky. Ale nejsou vyzkoušené. Realitu by ukázala až praxe.

Rozhovor č. 4

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení?

R4: Ve výjimečných případech přichází do úvahy uložení trestu domácího vězení. Zpravidla žádám probační a mediační službu, aby předjednali s obviněným podmínky uložení. Je to skutečně velmi výjimečné.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R4: Není

V: Proč si to myslíte?

R4: Podle mě není, protože existuje problém sledování výkonu trestu domácího vězení. Dříve to prováděla probační a mediační služba prostými návštěvami a teď se zkouší elektronické náramky, které by měly být. Ten systém je prostě nedořešený. Dokud to nebude fungovat tak, jako je to v „amerických filmech“ ve stylu, že má vězeň náramek na ruce nebo kotníku, sleduje ho služebna policie a v okamžiku, kdy opustí teritorium, tak dostanou hlasové hlášení. Prostě nesouhlasím s restorativní justicí.

V: Pro které trestné činy a pro které pachatele by přicházel tento trest v úvahu, v případě, že by byl uložen?

R4: Pro ty pachatele, pro které by to přicházelo do úvahy, typu dopravní nehoda, kdy někdo zabije někoho, tak těm se většinou dává dohled nebo se snažíme s nimi zacházet tak, aby do vězení nemuseli. Takže dovedu si představit člověka, který způsobil autonehodu, nějak vybočil, nešťastím zabil, ale teď žíví rodinu, chodí do práce atd. Jde nám o to, aby nepřišel o zaměstnání. Takovéto případy jsou ale výjimečné.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující, nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji?

R4: Já si myslím, že by nebylo vhodné jej ukládat téměř vůbec. Protože abychom ukládali notoricky páchajícím pachatelům, typu neplatiči výživného, tak aby nemuseli do vězení, že se to s nimi ještě zkusí, si myslím, že nemá cenu. Pro ty naše recidivisty je ten trest prostě směšný. Pro ty, kteří si nezaslouží jít do vězení, pro které by bylo vězení zhroucení jejich života, tak pro ty se snažíme vybrat jinou variantu. Takže z mého pohledu není ten trest účinný. Samozřejmě ta myšlenka není špatná. Dovedu si

představit výkon vazby formou domácího vězení. V některých případech není nutné sedět ve vazbě, ale lze sedět doma. Pokud by byl sledovaný, s tím, že nikam neuprchně, tak proč ne. V hospodářských trestných činech by mohly náramky nahrazovat výkon vazby. Vazba je daleko horší než samotný výkon trestu odnětí svobody. Když se rozhodovalo o zavedení trestu domácího vězení, tak si myslím, že zákonodárci neměli příliš povědomí o pachatelích. Nejčastějším pachatelem tady na okrese je ten, který nepracuje, není na sociálních dávkách, střídá bydliště a těm by se tento trest ukládal těžko.

V: To jsou tedy hlavní problémy na Budějovicku?

R4: Nepochybně, i jinde. Struktura pachatelů je na většině okresů stejná. Na Budějovicku to dejme tomu není tak hrozný jako např. u Sokolova, Chomutova nebo i na severu Moravy. Na našem okrese je složení obyvatel relativně normální.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R4: Tak pokud by tento trest měl fungovat efektivně, měli by být k dispozici elektronické náramky napojené na policejní služebnu s okamžitým zásahem policie.

V: Tedy v případě elektronických náramků by soudci ukládali tedy častěji tento trest?

R4: Nepochybně by to mělo větší smysl.

Rozhovor č. 5

V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení?

R5: Do kontaktu s problematikou domácího vězení se dostáváme, když nás okresní soudy, nebo to může být i krajský soud, pověří přípravou stanoviska k možnosti uložení tohoto trestu. Trest domácího vězení se váže ke splnění spousty podmínek. Za prvé klient musí být ochoten ten trest vykonat, nelze mu ho uložit přes jeho vůli. Další věcí je, jestli jeho obydlí splňuje určité požadavky. Např. to musí být stálé bydlení, nesmí to být ubytovna či azylový dům. V tom bydlení musí přežít, třeba v zimě když tam nejsou okna apod. Zajišťujeme i náskres obydlí. Všechny okolnosti my musíme zjistit. Také jestli se trest nekryje s prací, když třeba klient pracuje jako řidič kamionu nebo jezdí v dopravě, kdy se vrací domů nepravidelně. Další věcí je, jestli by trest domácího

vězení nemohl podpořit patologické jevy příkladu domácího násilí. Když bude muset být doma s rodinou tak oni mohou být objektem domácí agrese. Tím, že by musel být doma, existuje možnost nějakého zkratu. To je jedna možnost, kdy se setkáváme s trestem domácího vězení a druhá je samozřejmě vykonávací řízení, když je trest uložen soudem. V té části my s klientem jednáme, je poučen, jednáme s ním ještě v době, než bylo nařízeno domácí vězení. Napíšeme na soud, že klient je připraven vykonávat trest domácího vězení a konzultací s ním a se soudem navrhne termín začátku. V rámci kontroly řešíme s klientem i jeho sociální stránku, to znamená, že mu pomáháme řešit jeho problémy, které má třeba v rozsudku. Např. hrazení škody, zdržení se alkoholu, využívání drog, má postoupit ambulantní léčbu atd. Spolupracujeme tedy s klientem na určité socializaci, aby nabyl znovu úcty k zákonu a řádnému životu. To jsou dva základní rozměry, kdy se setkáváme s trestem domácího vězení.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R5: Z toho co jsem doposud zažil, od doby co se tento trest rozjel, tak je podle mě takhle alternativa velmi vhodná a je to cesta do budoucna.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete trest domácího vězení za vhodný?

R5: Určitě pro pachatele méně závažných trestných činů, jako je výtržnictví, zanedbání povinné výživy, drobné krádeže a poté také neúmyslné trestné činy. U nich, když dojde třeba k ublížení na zdraví, tak ten pachatel je v mnoha případech potrestán činem samým. Není nutné pokaždé ukládat trest odnětí svobody.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji nebo naopak?

R5: Kdybych to měl vzít čistě subjektivně, tak ten trest by se měl ukládat ve více případech. Já co se setkávám i v rámci dalších trestů, tak tento trest by se u někoho hodil více než jiný trest. Čistě subjektivně říkám, že by se mohl ukládat ve více případech.

V: S jakými problémy či nedostatky ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R5: Tak nedostatky bych vnímal částečně na straně lidí. Nedostatky jsou v tom, že oni nemají bydlení, nemají ho jisté. Oni musejí mít např. nájemní smlouvu, nebo když bydlí u někoho, tak musí mít jeho souhlas, že tam mohou tento trest vykonávat. V rámci namátkových kontrol tam probační úředníci zvoní a chtějí vstoupit. Pokud by s tím majitel nesouhlasil, tak by to bylo problematické. Existuje případ, kdy by byl klient vhodný pro tento trest, ale bohužel nezískal souhlas od majitele domu, který ho tam nechal bydlet, a tím to celé padlo.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R5: Tak problém obydlí těžko můžeme řešit my, musí být prostě dány podmínky, které my zjistíme a předáme soudu a on na základě našich podkladů rozhodne.

Rozhovor č. 6

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení?

R6: V souvislosti s trestem domácího vězení sledujeme před uložením pachatelovo postoj, jeho schopnost převzít zodpovědnost dodržovat podmínky a další záležitosti. Poté zpracováváme pro soud stanovisko, které je doporučující nebo nedoporučující. Stanovisko zahrnuje záznamy z obydlí, jaká jsou tam rizika, náskres obydlí, jestli je tam zvonek atd. Zkrátka jestli je trest domácího vězení vykonatelný. A v případě uložení dostáváme od soudu pověření kontrolovat výkon. Ten provádíme namátkovými kontrolami v době, kdy se má pachatel zdržovat ve svém obydlí.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R6: Myslím si, že je tento trest vhodnou alternativou. Ten člověk je potrestán a zároveň není vytržen z přirozeného prostředí. Je to prostředí rodiny, prostředí práce atd. Pachatel nepřichází o pracovní návyky, nepřichází o kontakty s rodinou a lidmi a zároveň je tam aspekt trestu. Ačkoliv to může působit velmi jednoduše, že člověk je večer a o víkendů doma, tak je nepochybně omezen. Musí být v kontaktu s probačním úředníkem a nepochybně je to i velká psychická zátěž.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete trest domácího vězení za vhodný?

R6: Trest domácího vězení je omezen tím, že ho lze uložit za přečin. Ten je definován v trestním zákoníku. Jsou to trestné činy se sazbou do 5 let. Nemůžou tam být zahrnuty takové trestné činy jako loupež, těžké ublížení na zdraví atd, protože horní sazba překračuje 5 let. Je to tedy dané zákonem.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji nebo ne?

R6: Soudy k tomuhle trestu staví spíše negativně. Ukládají ho sporadicky. Podle mého názoru by mohl být ukládán častěji

V:S jakými problémy či nedostatky ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R6: Podle mě v Českých Budějovicích spolupráce s okresním soudem velmi dobrá. Komunikace co se týče předběžného šetření i výkonu trestu domácího vězení probíhá v pořádku. Ale přesto, že kontrolu provádíme velmi často, existuje riziko maření výkonu za této situace. Nemůžeme hlídat pachatele neustále.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R6: Myslím si, že by určitě pomohly elektronické náramky. Ale co se týče maření výkonu, tak se domnívám, že když to jednou nebo dvakrát pachatelovi projde, potom se říká, že s jídlem roste chuť. Nakonec to dopadne tak, že ho stejně chytíme. Buď se naučí plnit trest na 100%, nebo ve většině případů je to zjištěno. Namátkové kontroly bych tedy nepodceňoval.

Rozhovor č.7

V:V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s problematikou trestu domácího vězení?

R7: V souvislosti s kontrolou výkonu tohoto trestu. Zda pachatel plní stanovené podmínky. Musí být ověřeno nepravidelnými náátkovými kontrolami, že pachatel trest plní. Ale ještě před uložením kompletujeme podklady pro soud. Zjišťujeme postoj pachatele k trestnému činu. Nebudeme navrhopat trest domácího vězení pro někoho, kdo se k trestnému činu nedoznává, tvrdí, že je nevinný. V případě uložení provádíme kontrolu.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R7: Vhodnou alternativou, tak jak je zamýšlen, určitě je. Bohužel je doprovázen určitými, řekněme nedokonalostmi.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete trest domácího vězení za vhodný?

R7: Pro méně závažné trestné činy. Také pro nedbalostní činy. V tomto případě je tato alternativa vhodně zaměřena.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji?

R7: Ukládá se samozřejmě málo, ve vztahu k ostatním trestům. Jestli by bylo vhodné jej ukládat častěji, to nedokážu úplně přesně říci, ale u vhodných pachatelů asi jo. Určitě by ulevil plným věznicím, takže by byl přínosný.

V: S jakými problémy či nedostatky ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R7: Asi se jedná i o kontrolní proces. Soud někdy možná uloží jiný alternativní trest, se kterým nemá tolik práce. Trest domácího vězení vyžaduje určité zásahy typu před nařízením výkonu trestu, zastavení, když je třeba pachatel v hospitalizaci v nemocnici, proto by ten trest neměl smysl. Pachatel je upoután na lůžko, sice nikam nechodí, ale není to trest. Nesplňovalo by to funkce trestu.

V: A co téma elektronického monitoringu?

R7: Proběhl pilotní projekt, kdy se jedna nejmenovaná firma podílela na elektronickém monitoringu. Vyzkoušeli si vybraní klienti po celé ČR elektronický monitoring. Technologie, které jsem mohl vidět v praxi, byly velmi zajímavé a praktické. Elektronický monitoring by naší práci velmi ulehčil. Zároveň by však vyžadoval aktivitu z naší strany a byl by přínosný i pro klienty, oni by měli větší pocit kontroly. Psychický stav klienta, který je zkontrolován probačním úředníkem, podléhá pokušení, že trest bude mařit. Doufá, že se kontrola nebude opakovat, což se stejně děje. Ale klientovi s elektronickým náramkem tohle pokušení odpadlo. Věděl by, že kdyby odešel z domova, hned by přišlo maření trestu. V budoucnu vidím výkon tohoto trestu ruku v ruce s elektronickým monitoringem.

Rozhovor č. 8

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s trestem domácího vězení?

R8: V rámci rozhodování, je to jeden z možných sankcí, co lze uložit.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R8: Tak jak je to za současné situace tak rozhodně ne.

V: Proč ne?

R8: Když je v zákoně uvedeno, že kontrola probíhá formou elektronického sledovacího zařízení a to ve skutečnosti vůbec neexistuje, tak je to naprosto mimo. Nebudu ukládat trest, který nelze řádně kontrolovat.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete trest domácího vězení za vhodný?

R8: Jak jsem již řekl, nepovažuji ho za vhodný pro žádné typy pachatelů.

V: Takže otázka, zda by bylo vhodné jej ukládat více, asi není na místě?

R8: To opravdu ne

V: S jakými problémy či nedostatky ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R8: Jednoznačně celá koncepce, když něco stojí v zákoně a nelze se tím řídit, tak je něco špatně. Další věcí je finanční součinnost pachatele. On musí platit 50 Kč denně, když mu uložím trest na rok, tak to už nějaká suma bude. Nemusí mít prostředky. Když je má, tak to mu dám radši rovnou peněžitý trest.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R8: Tak vyřešit by to šlo určitě buď zavedením sledovacího zařízení jak je to v zákoně nebo změnou zákona. Kdyby tam bylo uvedeno pouze, že kontrolu má na starosti probační a mediační služba, tak by to bylo lepší. Otázka dodržování by ale zůstala.

Rozhovor č. 9

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s trestem domácího vězení?

R9: Při rozhodování o trestu.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R9: Určitě, alternativa je to dobrá, pokud se to doladí a pachatel bude řádně hlídán. V tomto případě bych se k tomu sám přikláněl.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete trest domácího vězení za vhodný?

R9: Okruh potencionálních pachatelů vhodných pro uložení tohoto trestu je značně omezen. Je to otázka jednak skladby pachatelů a také otázka přístupu. Trest by se měl pohybovat někde mezi trestem odnětí svobody a trestkem obecně prospěšných prací, zákazem činnosti, zákazem pobytu apod. Musí se jednat o pachatele přečinu. Zde jsou pachatelé prvotrestaní, nemají žádný záznam. U nich ale přichází k úvaze upuštění od potrestání, ukládání trestu podmíněného atd. Záleží na situaci. Tento trest je asi nejvíce vhodný pro pachatele majetkové trestné činnosti. Ale když toho mají málo, tak se jim ukládá trest obecně prospěšných prací, tam je šance pro některé, třeba mladé, aby získali pracovní návyky atd. Pro osoby, které byly už ve výkonu trestu, není ten trest moc adekvátní, oni pocít'ují, že jejich omezení není zásadní.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji?

R9: Tresty domácího vězení by byly ukládány ve větší míře, kdyby byla řádná garance, kdyby byl pachatel v takovém režimu, který by odpovídal tomu omezení.

V: S jakými problémy či nedostatky ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R: Trest domácího vězení se dostává do polohy, kdy jeho využitelnost je nižší. Pachatelé nemají stálé zaměstnání, stále bydlení, jsou neustále v pohybu. Pak nelze řádně zajistit kontrolu. Navíc probační úředníci, ačkoliv se jistě hodně činí, nemohou být 24 hodin u odsouzeného. A v případě uložení více trestů by měli zase více práce probační úředníci. Museli by se přibírat další pracovníci. Tím by stoupaly i náklady. Smyslem bylo přece zmírnění nákladů. Když se k tomu připočtou auta a další záležitosti, tak mám obavu, že náklady budou větší než na pobyt ve vězení.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R9: Daleko lépe by tento trest fungoval, kdyby se zavedly elektronické náramky. Při kontrole probačním úředníkem má pachatel stále možnost na chvíli třeba odejít a páchat trestnou činnost. To je zásadní problém.

Rozhovor č. 10

V: V jakých souvislostech se dostáváte do kontaktu s trestem domácího vězení?

R10: Soud zvažuje, jaký uloží trest. V souvislosti s tím uvažuje i o trestu domácího vězení jako o jednom z trestů, který přichází k úvaze.

V: Je podle Vás trest domácího vězení vhodnou alternativou trestu odnětí svobody?

R10: Já bych řekl, že ano. Ale má to několik problémů v praktické rovině. Tento trest není koncipován špatně. Problém je ten, že u nás není tato problematika dořešena.

V: Pro které trestné činy a pro které typy pachatelů považujete tento trest za vhodný?

R10: To je široké spektrum, nedokážu přesně specifikovat. Je to trest někde mezi trestem odnětí svobody a jinými alternativními tresty. Když je to recidivista, tak o trestu domácího vězení neuvažuju.

V: Máte za to, že četnost ukládání trestu domácího vězení je ve vztahu k ostatním trestům dostačující nebo by bylo vhodné ukládat ho častěji/méně častěji?

R10: Tento trest se ukládá sporadicky, ukládat jej častěji v tuto chvíli já osobně rozhodně nebudu. Jiná situace by mohla nastat v případě elektronického monitoringu.

V: S jakými problémy či nedostatky ukládání a výkonu trestu domácího vězení se ve své praxi setkáváte?

R10: Konkrétně je to výkon trestu, pro soudce není jistota, že ten trest bude vykonaný.

V: A ještě s jinými problémy se setkáváte?

R10: Je to pouze v rámci výkonu a faktického vymáhání toho trestu. Podle mě je zákonná úprava v pořádku.

V: Jakými způsoby by podle Vás bylo možno efektivně řešit tyto problémy?

R10: Tam je podstatě jediný problém vymahatelnosti, ten se nepodaří zajistit do té doby, dokud nebudou elektronické náramky. Trest domácího vězení by měl do určité míry suplovat trest odnětí svobody. To je nejpřísnější sankce. Když ho ukládám, tak chci mít jistotu, že si to ten pachatel odpyká.